

ØKOKRIM

Årsrapport 2021

Enheten for finansiell etterretning

Økokrim

Postboks 2096 Vika, 0125 Oslo

Telefon: 23 29 10 00

E-post: post.okokrim@politiet.no

Forord

Enheten for finansiell etterretning (EFE) mottok i 2021 hele 16 513 rapporter om mistenkelig forhold fra rapporteringspliktige. Dette er en vesentlig økning fra året før (12 701). Hvis vi også inkluderer rapportering fra andre FIU-er, innebærer dette at vi siden 2016 har doblet antallet rapporter.

MT-rapportene er et sentralt og vesentlig element i forebygging og bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering. Ovennevnte økning i rapporteringen er etter vår vurdering et signal om at oppmerksomheten mot og kunnskapen om hvitvasking og terrorfinansiering som fenomen har økt betydelig blant de rapporteringspliktige. Erfaringen viser at data og informasjon om finansielle forhold generert gjennom rapporteringsregimet er avgjørende både i avdekkingen og etterforskningen av alvorlig kriminalitet.

Økt samarbeid og samhandling med de rapporteringspliktige er etter vår oppfatning en viktig faktor for å lykkes med kriminalitetsbekjempelsen på dette området. Vi er derfor meget glade for det initiativet Finans Norge har tatt til å opprette Offentlig Privat Samarbeid – antihvitvasking og terrorfinansiering (OPS AT), se side 45. Vi ønsker sterkt å være med på at dette viktige prosjektet lykkes og vil bruke dette samarbeidet som et sentralt tiltak i vårt arbeid med tettere og spisset kommunikasjon og erfaringsutveksling med de rapporteringspliktige. Informasjonspakkene Black Wallet og virtuell valuta som vi har satt sammen og sendt ut, har også fått god mottagelse, og vi ser for oss at denne type veiledning og kunnskapsoverføringen også fremover vil bli et viktig element i samarbeidet med de rapporteringspliktige.

Vi har gjennom 2021 løpende arbeidet med problemstillinger opp imot utvikling og produksjon av en ny rapporteringsløsning i den nye Altinn-portalen. Vi er i den sammenheng svært takknemlig for de gode og nyttige tilbakemeldingene vi har fått fra rapporteringspliktige. Målet er å få tatt i bruk en god, smidig og tidsriktig løsning som i langt større grad enn i dag imøtekommer de krav både rapporteringspliktige og vi må kunne ha til et slikt verktøy. Arbeidet med dette prosjektet blir sentralt også videre fremover.

For å kunne møte den betydelige økningen i informasjonsmengden vi mottar, har vi i 2021, sammen med flere kompetansemiljøer i politiets IKT tjeneste, også startet opp et prosjekt for å utvikle ytterligere analysefunksjonalitet i hvitvaskingsregisteret. Dette for å kunne effektivisere utvelgelsen og prioriteringen av hvilken informasjon og rapporter det skal jobbes videre med.

Vår aktivitet og produksjon har vært og er risikobasert og følger opp de sentrale føringene for prioriterte kriminalitetsområder. Produkt og format er blant annet styrt av hvem som er mottager og hva informasjonen skal brukes til. Vår hovedaktivitet på taktisk side er derfor fortsatt produksjon av etterretningsprodukter både til politiet lokalt og på nasjonalt nivå, tilsynsmyndigheter og kontrollmyndigheter samt samarbeidene enheter internasjonalt.

Tross snart to år med pandemi og store utfordringer både for den enkelte og for samfunnet som helhet viser både statistikken over rapporteringen og den kontakten vi har hatt med rapporteringspliktige på telefonen, e-post eller gjennom digitale foredrag og seminarer, at energien og engasjementet for å forebygge og bekjempe denne type kriminalitet er stor. Det gir grunn til optimisme og viser at vi sammen utgjør en betydelig og viktig forskjell.

Sven Arild Damslo

leder Enheten for finansiell etterretning

2021 Høydepunkter

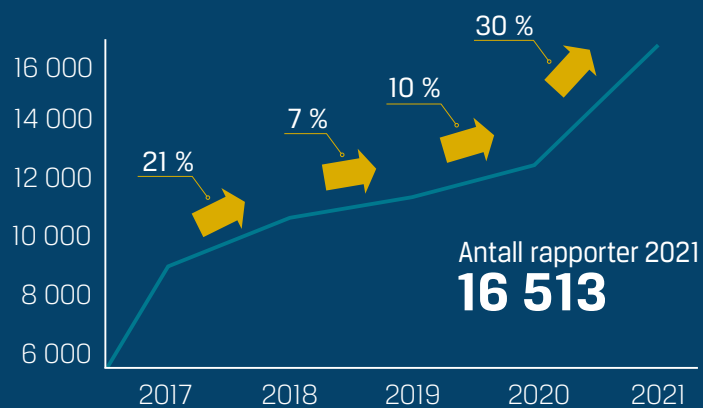
Enheten for Finansiell Etterretning

Produksjon - formidling av informasjon

Etterretningprodukter og straffesaker	1 428
Personer	36 296
Organisasjoner	1 784
Besvarte forespørsler om informasjon	771
Stans av transaksjon	Kr 30 915 031

MT-rapporter 2021

Banker	67 %
Virksomhet for betalingsformidling	16 %
Meglere	11 %
Andre	6 %

Nasjonalt & internasjonalt samarbeid

Nasjonalt

OPS AT
Kontaktforum
Tilsyn
Kontrollmyndigheter

Internasjonalt

FATF
EGMONT Group
EU FIUs Platform

Innhold

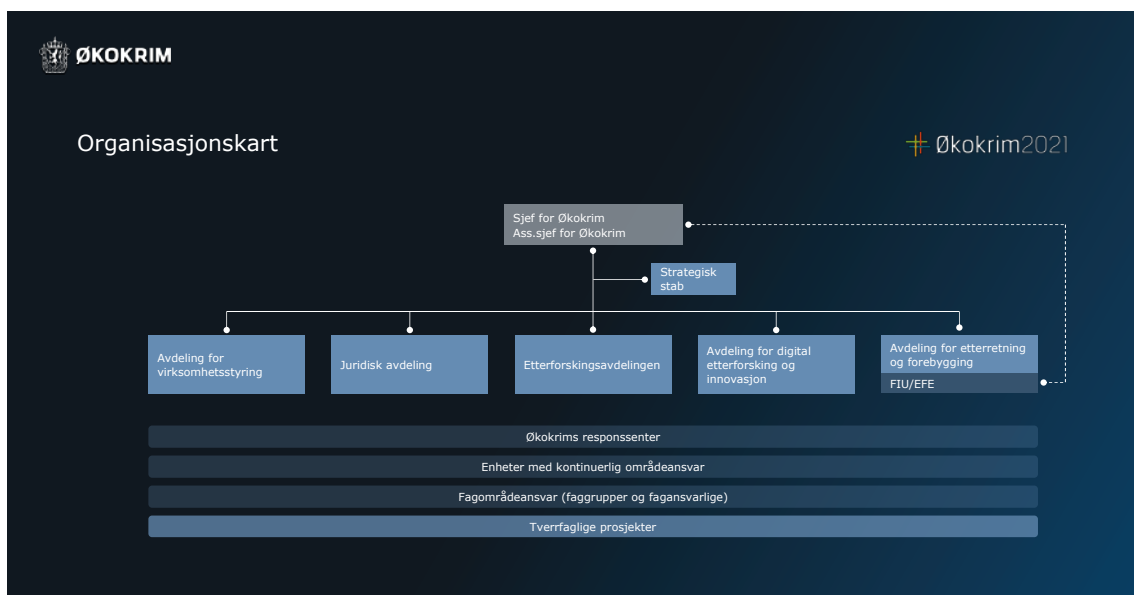
1. Innledning	6
1.1. Organiseringen av EFE på Økokrim	6
1.2. EFE – Rolle og funksjon	7
2. Rapporteringsprosessen/Behandling av MT-rapporter	10
3. Rapportering av mistenkelige forhold (MT-rapporter)	12
3.1. Datagrunnlaget.....	12
3.2. Innsendte MT-rapporter.....	12
3.3. Virksomhetsgrupper som sender inn MT-rapporter	13
3.4. Meldere som sender inn MT-rapporter.....	14
3.5. Grunnlagskoder	15
3.6. Kriminalitetsområder – Utviklingstrekk.....	18
3.7. Hvem blir rapportert?	26
3.8. Rapporterte organisasjoner	30
3.9. Stans av transaksjon.....	31
4. Formidling	33
4.1. Objekter	33
4.2. Annen informasjonsutveksling m.m.	33
5. Operativ analyse	34
6. Nasjonalt samarbeid	38
6.1. OPS AT	38
6.2. Kontaktforum	39
6.3. Tilsyn	40
6.4. Kontrollmyndigheter	40
7. Internasjonalt samarbeid	41
7.1. FATF.....	41
7.2. EGMONT Group of FIUs	42
7.3. EU FIUs Plattform	43
8. Veiledning, oppfølging og kommunikasjon.....	44

1. Innledning

1.1. Organiseringen av EFE på Økokrim

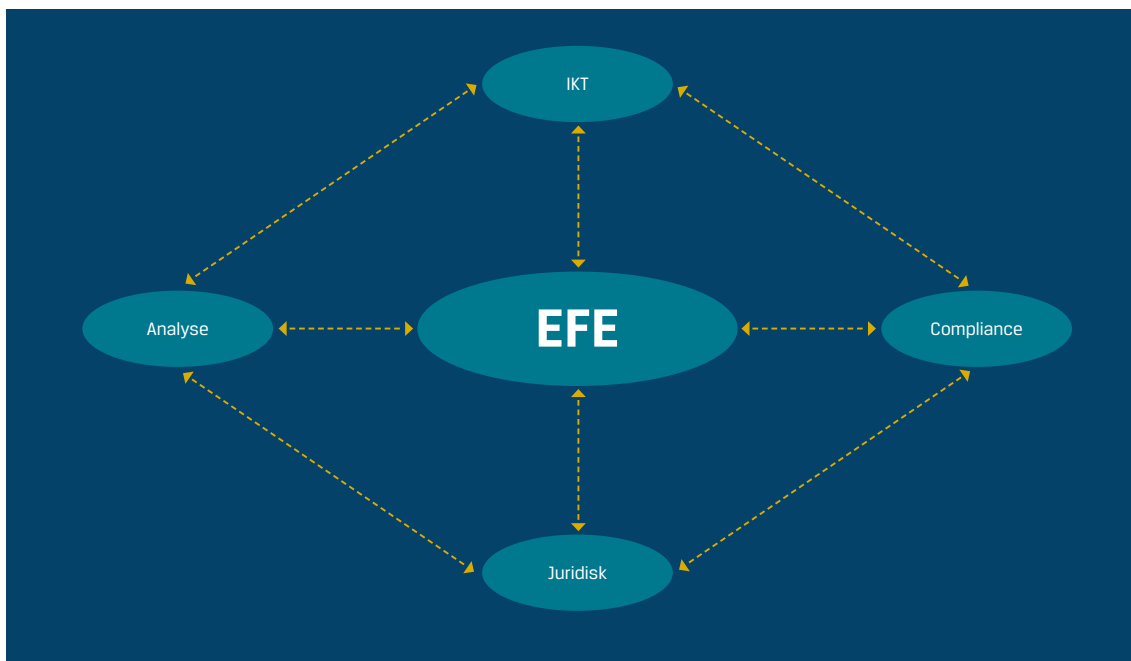
Økokrim gjennomførte i 2021 en omorganisering som også omfattet den norske Financial Intelligence Unit (FIU-en), Enheten for Finansiell Etterretning (EFE). Sammen med funksjonene/fagområdene etterretning og forebygging utgjør EFE Avdeling for etterretning og forebygging (se figur 1).

Vi mener denne organiseringen og et tett og godt samarbeid – særlig med øvrig etterretningsvirksomhet ved Økokrim – vil effektivisere og øke bruken av informasjonen som genereres gjennom rapporteringsregimet.

Figur 1: Organisasjonskart – Økokrim

EFE hadde ved utgangen av 2021 20 ansatte hvorav ca. to tredjedeler er knyttet til den taktiske og operative analysevirksomheten, samt kommunikasjon og internasjonalt samarbeid med andre lands FIU-er. De ansatte på EFE har primært bakgrunn fra politiet, skattemyndighetene og tollvesenet. Vår kontakt med de rapporteringspliktige skjer hovedsakelig med ansatte ved EFEs compliance-funksjon, og ivaretas i dag av tre ansatte ved seksjonen. I tillegg er det knyttet både IKT-kompetanse og juridisk kompetanse til enheten.

Figur 2: Organisering – EFE.

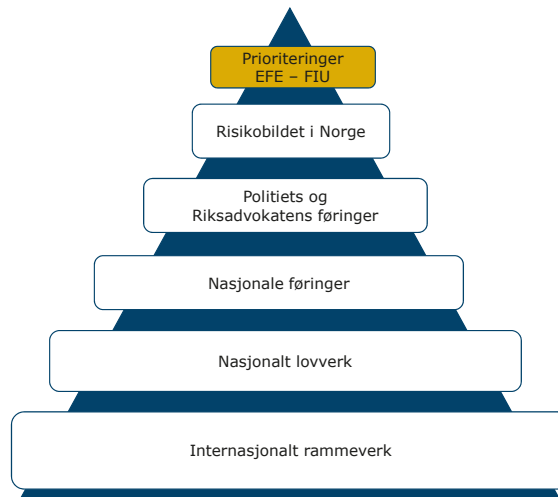
1.2. EFE – Rolle og funksjon

Ifølge internasjonale anbefalinger, retningslinjer og lovverk, jf. artikkel 32 i EUs 4. hvitvaskingsdirektiv, skal landene etablere en FIU (Financial Intelligence Unit) som skal være en nasjonal enhet og inngå i det nasjonale arbeidet med å forebygge hvitvasking og terrorfinansiering. I Norge har man valgt å legge denne enheten til Økokrim. Enheten for Finansiell Etterretning (EFE) er slik sett den norske FIU. Dette medfører at EFE i sin organisering og løpende virksomhet skal ivareta oppgavene og funksjonene til en FIU både nasjonalt og internasjonalt.

Nasjonalt er EFEs primære og overordnede funksjon å motta rapporter om mistenkelige forhold (MT-rapporter) fra rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven. Dette innebærer å bearbeide, berike og analysere denne informasjonen og å videreformidle dette til politi, tilsyns- og kontrollmyndigheter samt utenlandske samarbeidene tjenester.

En sentral oppgave for EFE videre er derfor å utarbeide etterretningsrapporter eller produkter som kan brukes av politiet og andre myndigheter for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering.

1.2.1. Prioriteringer og oppgaveløsning

Figur 3: Prioriteringer – EFE

Internasjonalt rammeverk:

I tillegg til å legge det rettslige fundamentet for virksomheten gir de internasjonale anbefalingene og direktivene også konkrete pålegg om funksjoner, oppgaver og roller m.m. som en FIU skal ivareta og fylle. Dette er oppgaver vi må utføre, og noe vi løpende måles på om vi oppfyller. Totalt tar våre internasjonale funksjoner og oppgaver en fjerdedel av EFEs ressurser. Utkastet til EUs 6. direktiv, slik det nå foreligger, vil kreve betydelig økt aktivitet på dette området.

Nasjonalt lovverk – hvitvaskingsloven og politiregisterloven:

Økokrim og EFE er behandlingsansvarlig for hvitvaskingsregisteret og må blant annet sørge for at reglene om personvern og taushetsplikt ol. følges i behandlingen av informasjonen som blir lagt inn og behandlet i registeret. I dette ligger også ansvar for å gjennomføre sanering av data samt behandle innsynsbegjæringer m.m.

Mens de to første nivåene hovedsakelig retter seg mot funksjoner, roller og oppgaver, er de neste nivåene i større grad rettet inn mot angivelse av kriminalitetsområder, sårbarheter og trusler.

Et grunnleggende prinsipp er uansett at også EFEs aktiviteter, virksomhet og produksjon skal være risikobasert med hensyn til faren for hvitvasking og terrorfinansiering.

Nasjonale føringer:

Regjeringen og øvrige myndigheter har nasjonale satsinger og føringer som må hensyntas i produksjonen av både strategiske og taktiske analyser og produkter. Et eksempel kan i denne sammenheng være regjeringens satsning på arbeidslivskriminalitet (Akrim).

Politiets og Riksadvokatens føringer:

Politidirektoratet og Riksadvokaten trekker i sine føringer og prioriteringsskriv frem konkrete kriminalitetsområder som politiet og påtalemyndigheten skal ha særlig oppmerksomhet mot og prioritere. Det kan både være nasjonale prosjekter som kriminelle nettverk / organisert kriminalitet, eller saker og forhold som gjelder alvorlige seksual-

lovbrudd/ internettrelaterte seksuelle overgrep, og økonomisk IKT-kriminalitet som bedragerier, identitetskrenkelser, datainnbrudd m.m.

Risikobildet i Norge:

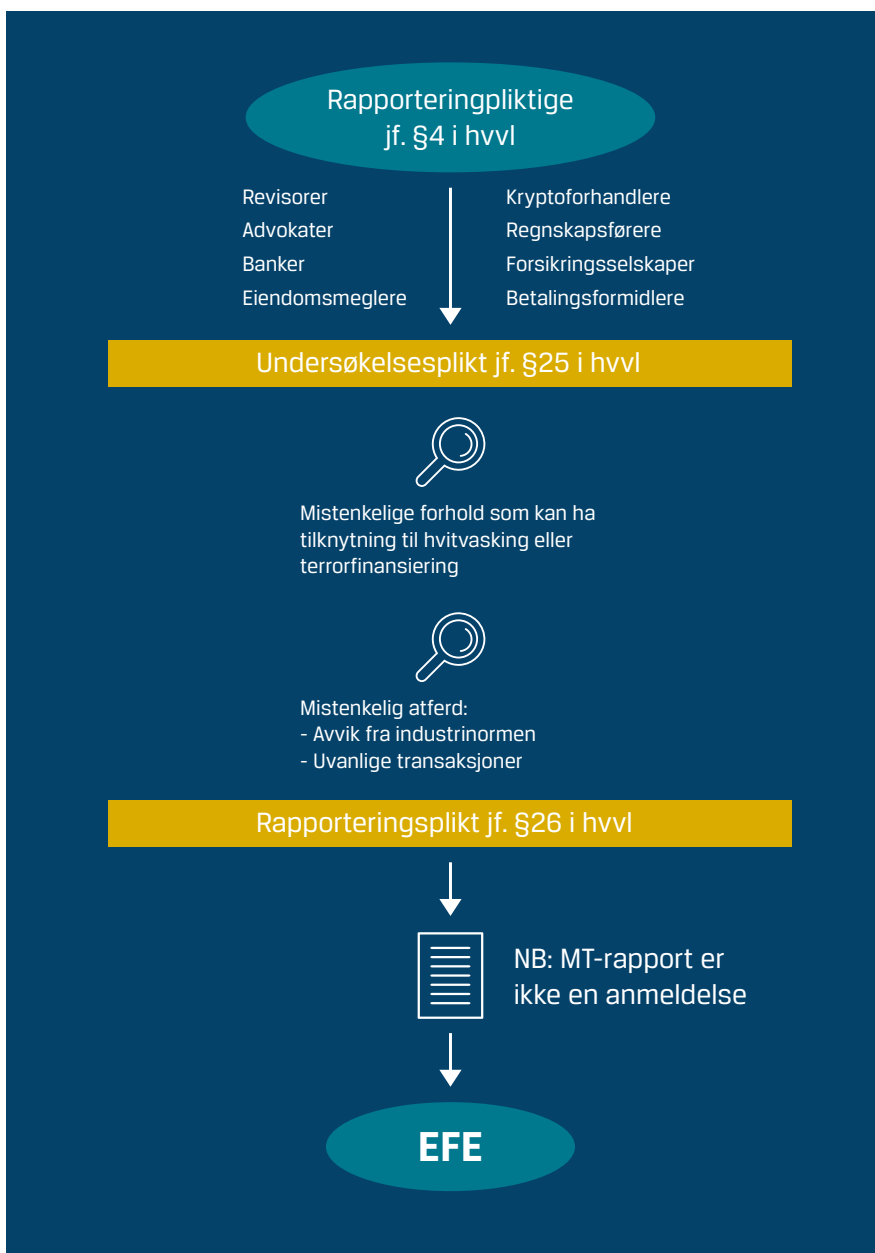
NRA-en, PSTs trusselvurderinger andre nasjonale trussel- og risikovurderinger påvirker også våre beslutninger når vi skal prioritere analyser og tildeling av ressurser til ulike oppgaver og forespørsler m.m.

Prioriteringer EFE - FIU:

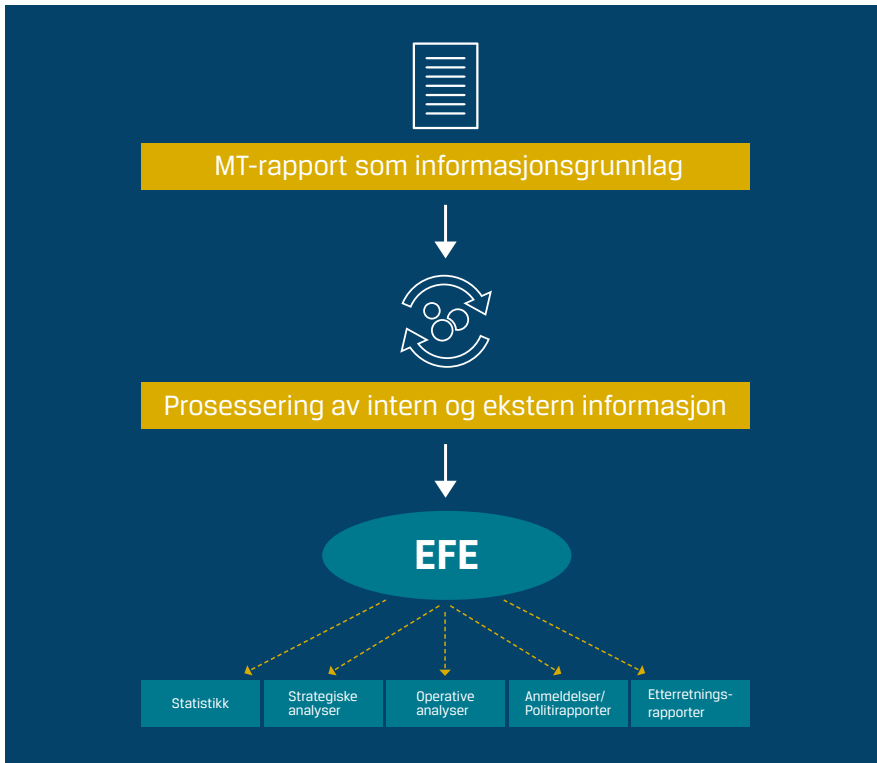
I tillegg til alle de elementene som er beskrevet over, har vi også oppmerksomhet mot saker med inndragningspotensiale og prioriterer saker og områder hvor vår informasjon er særlig etterspurt og unik, og hvor vi ser at denne informasjonen kan utgjøre en vesentlig forskjell både når det gjelder forebygging og oppklaring av kriminalitet.

2. Rapporteringsprosessen/Behandling av MT-rapporter

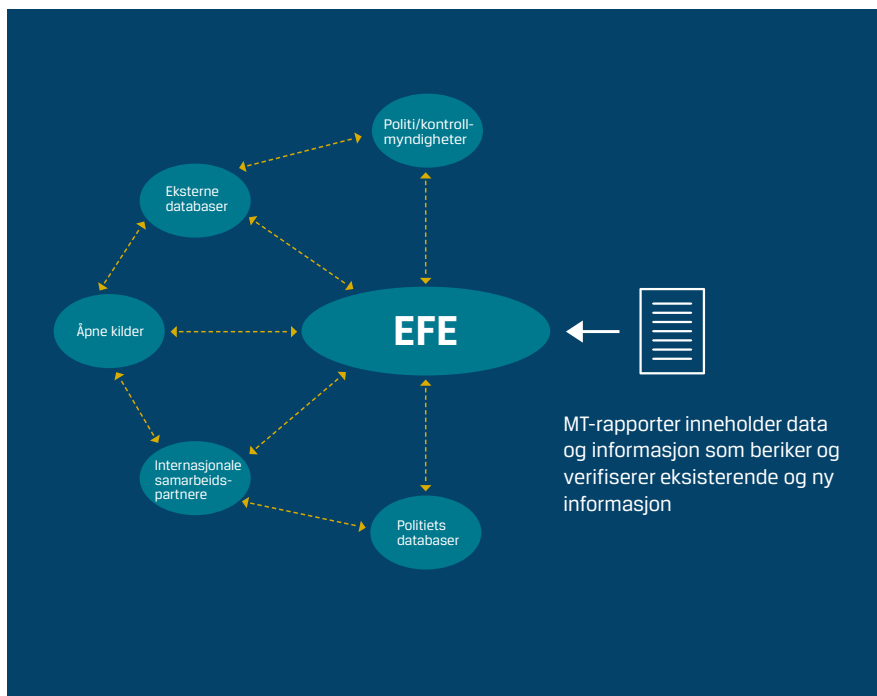
Alle rapportene og den informasjon om objektene (personer og/eller organisasjoner) som rapporten inneholder, blir automatisk behandlet, beriket og søkt mot en rekke eksterne kilder og alle politiets registre. Videre har vi ulike automatiske og manuelle prosesser som brukes til å avgjøre og prioritere hvilke MT-rapporter og informasjon som skal brukes i ulike prosjekter og analyser. Vår virksomhet skal være risikobasert og blant annet ta hensyn til sentrale føringer mht. hvilke kriminalitetsområder våre analyser og produkter primært skal være innrettet mot. I denne sammenhengen er det derfor også viktig å være klar over at IKT løsningen vi i dag bruker, automatisk overfører til og tilgjengeliggjør informasjon om rapportene i politiets etterretningssystem basert på gitte parameter og regler.

Figur 4: Rapporteringsprosessen

Figur 5: Rapporteringsprosessen

Figur 6: Rapporteringsprosessen

3. Rapportering av mistenkelige forhold (MT-rapporter)

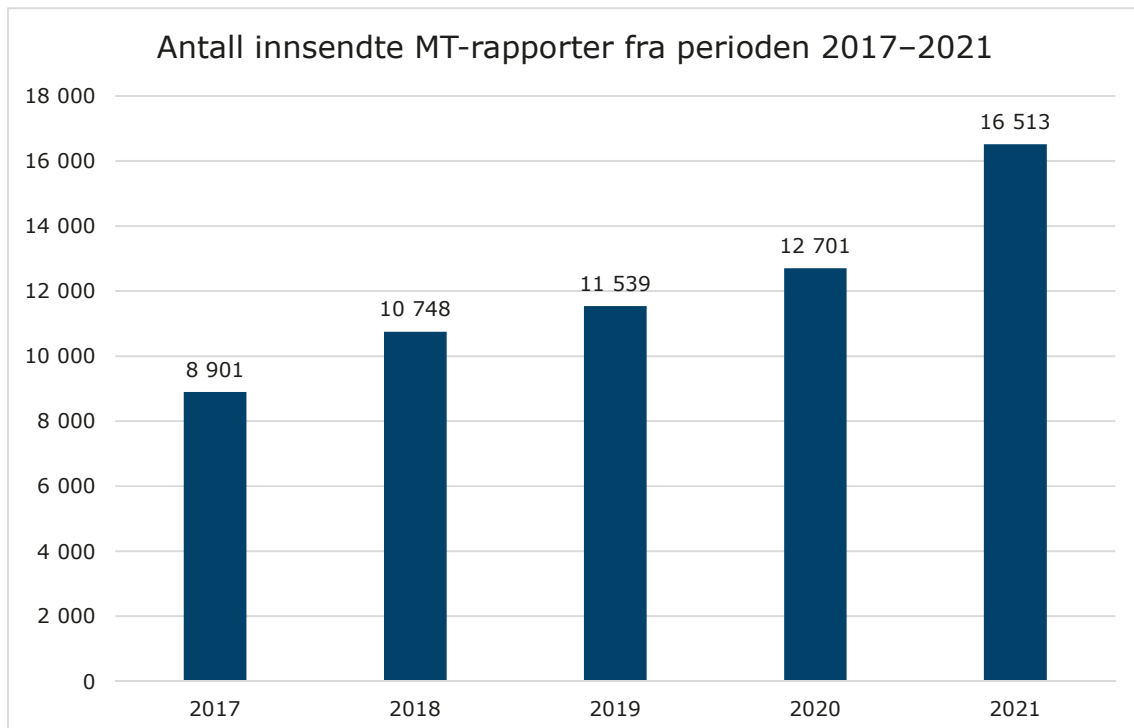
3.1. Datagrunnlaget

Dataene som ligger til grunn for analysen, er informasjon fra rapporter om mistenkelige forhold (MT-rapporter) innsendt til Økokrim i henhold til lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. Datagrunnlaget for rapporten er hovedsakelig hentet fra 01.01.–31.12.2021, men viser også utviklingen i perioden 01.01.2017–31.12.2021. Kapittel 4.5 viser uttrekk fra datagrunnlaget tilknyttet kriminalitetsområder. Disse uttrekkene er innhentet gjennom søkeord som knyttes til kriminalitetsområdene i grunnlagsteksten i MT-rapportene. Datagrunnlaget på disse områdene vil ikke være nøyaktig, men gir likevel en indikasjon på utviklingen.

Det gjøres også oppmerksom på at dataene er dynamiske grunnet saneringer, mulige feilregistreringer og oppdateringer, og vil derfor ikke være endelige.

3.2. Innsendte MT-rapporter

Av figur 7 ser vi at det har vært gradvis økning av antall innsendte MT-rapporter fra de rapporteringspliktige de siste fem årene. EFE mottok 8901 MT-rapporter i 2017. Til sammenligning ble det sendt inn 16 513 MT-rapporter i 2021. Fra 2020 til 2021 økte rapporteringen med ca. 30 %, som er den største økningen i antall rapporter fra ett år til det neste de siste fem årene.

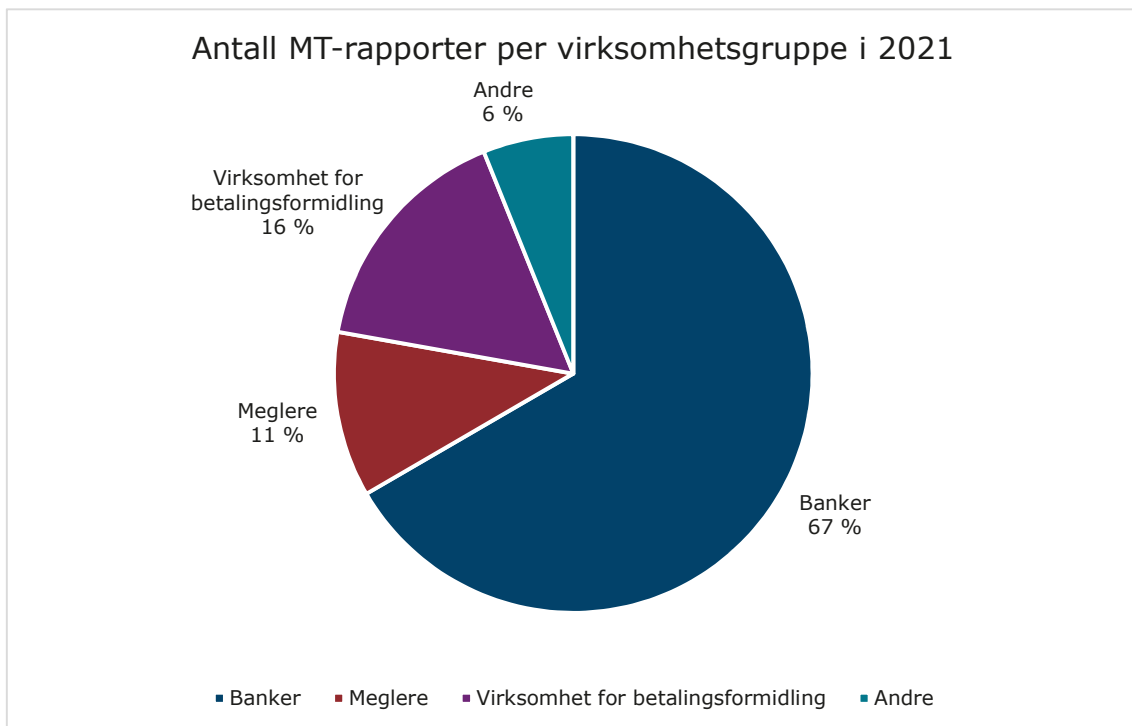
Figur 7: Antall innsendte MT-rapporter fra perioden 2017–2021.

3.3. Virksomhetsgrupper som sender inn MT-rapporter

Hvitvaskingsloven deler de rapporteringspliktige inn i 22 virksomhetsgrupper, disse er igjen kategorisert i mindre virksomhetsgrupper i Altinn-skjema¹.

Virksomhetsgruppene som sendte inn flest MT-rapporter i 2021, var banker og virksomheter for betalingsformidling, som sammen sto for 83 prosent av alle innsendte MT-rapporter. Dette er 5 prosentpoeng lavere enn de to virksomhetsgruppene andel av rapporteringen for hele perioden 2016–2021 (88 prosent). Reduksjonen skyldes at andre rapporteringspliktige grupper har økt sin rapportering.

En tydelig endring i 2021 sammenlignet med prosentvis andel for perioden 2017–2021, er økt rapportering fra meglere, hovedsakelig eiendomsmeglere. Denne virksomhetsgruppen har hatt en gradvis vekst de siste fem årene, og sto for totalt 7 prosent av rapportene i perioden 2017–2021. Isolert sett sto meglere for totalt 11 prosent av alle MT-rapporter i 2021.

Figur 8: Antall MT-rapporter i prosent per virksomhetsgruppe i 2021.

Figur 8 viser at de tre gruppene som rapporterte mest i 2021 var banker, virksomheter for betalingsformidling og meglere. Banker står for 67 prosent av rapporteringen, virksomheter for betalingsformidling 16 prosent og meglere 11 prosent.

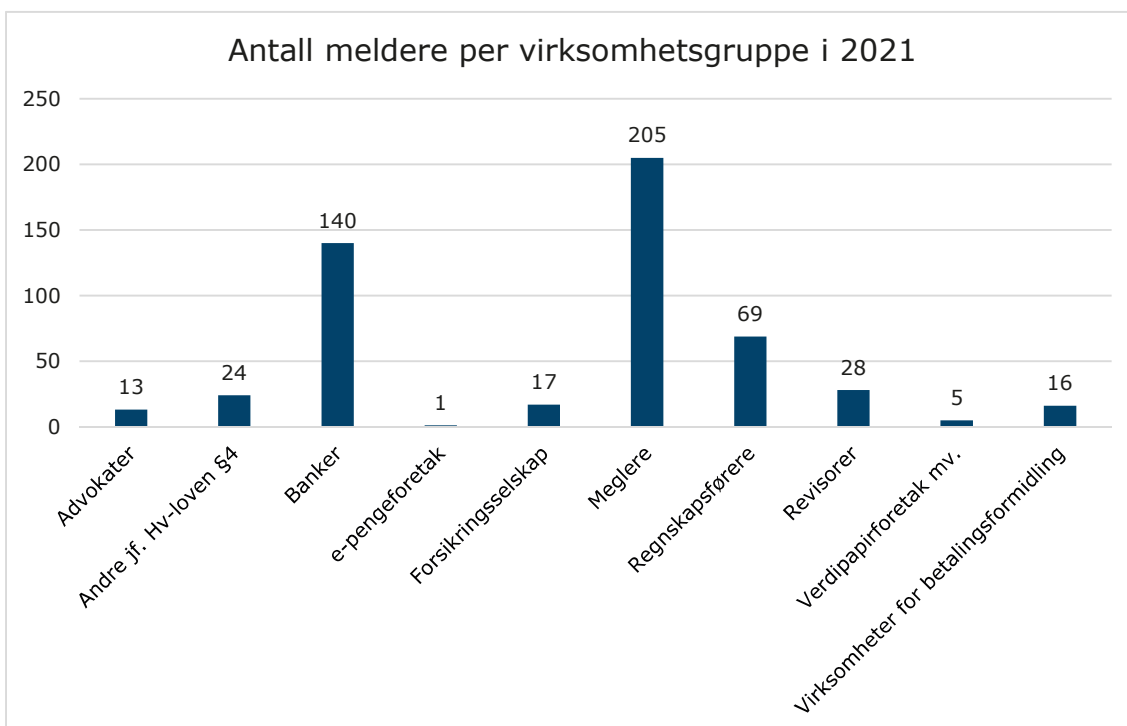
Kategorien «Andre» består av e-pengeforetak, verdipapirforetak mv., advokater m.fl., revisorer, regnskapsførere, forsikringsselskaper og andre jf. hv-loven § 4. Denne kategorien sto for til sammen 6 prosent av alle innsendte MT-rapporter i 2021.

¹ Advokater m.fl., Andre jf. Hv-loven § 4, Banker, e-pengeforetak, Forhandlere av gjenstander, Forsikringsselskap, Meglere, Pensjonskasser, Postoperatører, Regnskapsførere, Revisorer, Verdipapirforetak mv. og Virksomheter for betalingsformidling.

3.4. Meldere som sender inn MT-rapporter

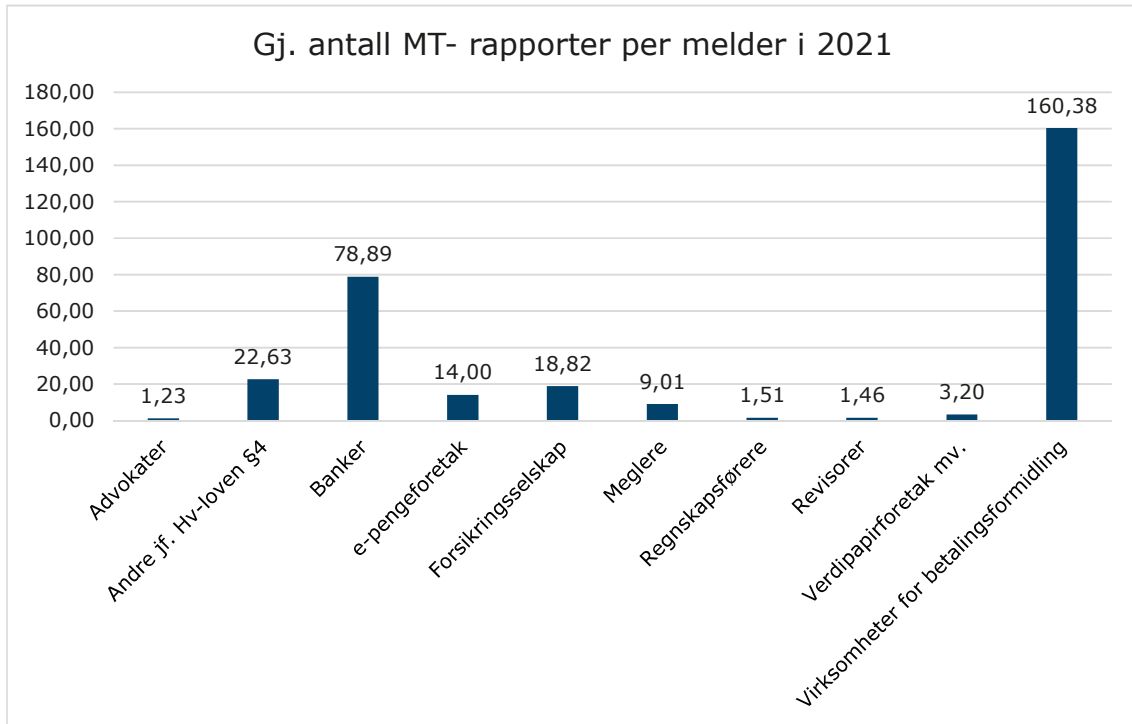
Ser vi på antall organisasjoner som sendte inn MT-rapporter, er det registrert 518 unike meldere i 2021, en økning på 45 siden 2020.

Figur 9 viser at meglere og banker var de to virksomhetsgruppene som hadde flest unike meldere i 2021, etterfulgt av regnskapsførere. Det var 205 unike meglere, 140 unike banker og 69 unike regnskapsførere. Siden 2020 har meglere hatt den største økningen, fra 154 unike meldere i 2020. På den annen side har bl.a. revisorer hatt en reduksjon, fra 35 unike meldere i 2020.

Figur 9: Antall meldere fordelt på virksomhetsgruppe i 2021.

Figur 10 viser gjennomsnittlig antall innsendte MT-rapporter per melder i 2021. Sammenlignet med figur 3, som viser antall meldere per virksomhetsgruppe, endrer grafen seg betydelig ved å inkludere gjennomsnitt per melder. Informasjonen indikerer at per melder rapporterer virksomhetsgruppene virksomheter for betalingsformidling og banker langt mer enn de andre virksomhetsgruppene. Selv med et høyt antall unike meldere blant regnskapsførere og meglere er rapporteringen fremdeles lavere per melder enn virksomheter for betalingsformidling og banker.

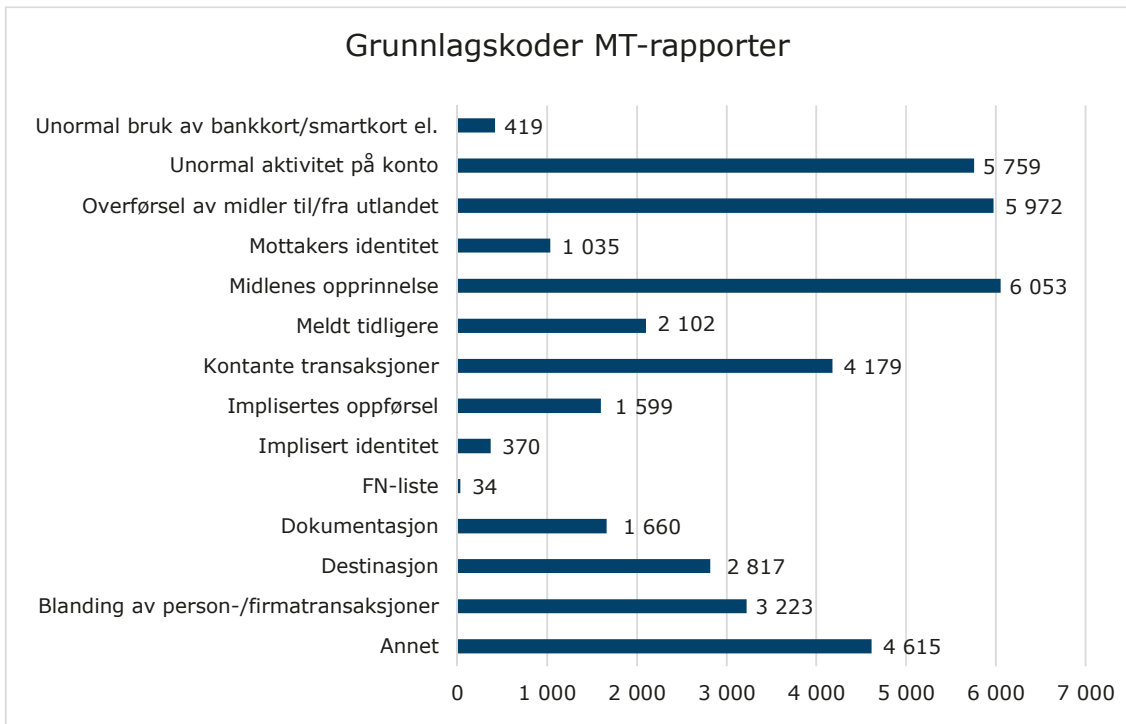

Figur 10: Gjennomsnittlig antall MT-rapporter per melder i 2021.

3.5. Grunnlagskoder

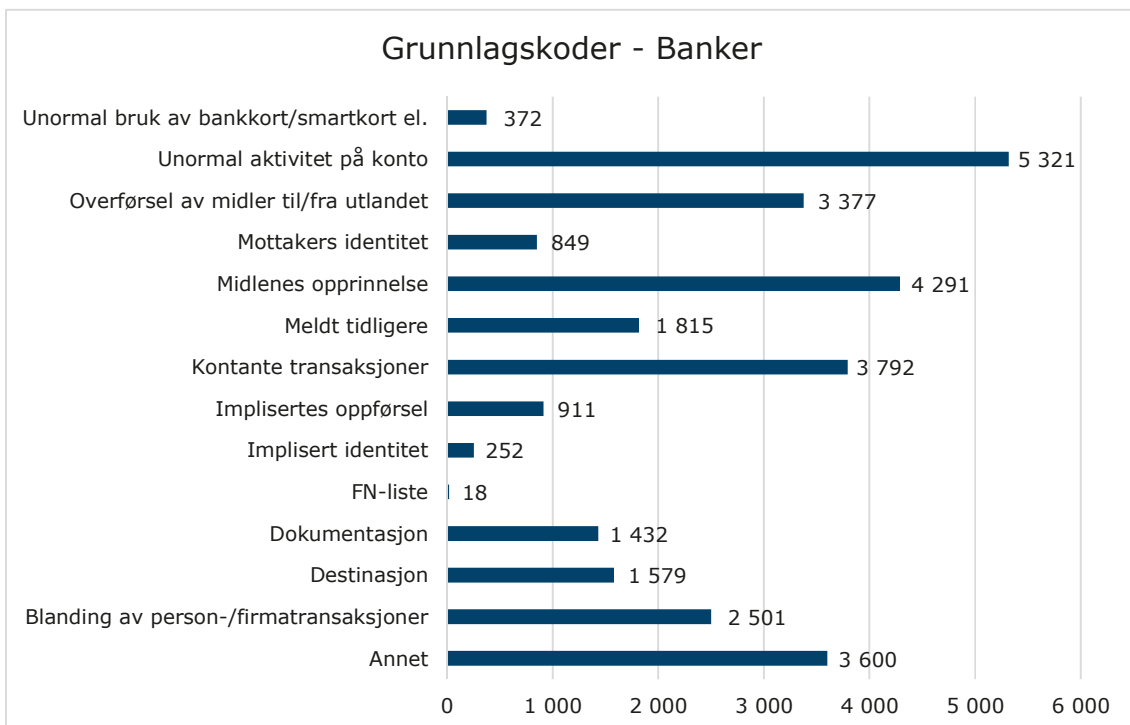
Ved innsending av MT-rapporter kan de rapporteringspliktige krysse av for en eller flere koder som beskriver grunnlaget for type mistanke knyttet til den mistenkelige transaksjonen (Altinn-skjema punkt 4.3). Det er mulighet for å benytte flere grunnlagskoder i samme MT-rapport.

Figur 11 gir en oversikt over grunnlagskoder som ble benyttet i MT-rapporter i 2021. Det er naturlig at ulike virksomhetsgrupper benytter ulike grunnlagskoder. Midlenes opprinnelse var grunnlagskoden som ble mest benyttet i MT-rapportene innsendt i 2021, tett etterfulgt av overførsel av midler til/fra utlandet og unormal aktivitet på konto. Dette er en endring fra 2020, der overførsel av midler til/fra utlandet ble mest benyttet, etterfulgt av unormal aktivitet på konto og midlenes opprinnelse. Utover dette var følgende grunnlagskoder hyppigst benyttet: annet (grunnlagskoden annet benyttes sammen med andre grunnlagskoder eller når ingen andre av kodene synes å passe), kontanttransaksjon og blanding av person-/firmatransaksjon.

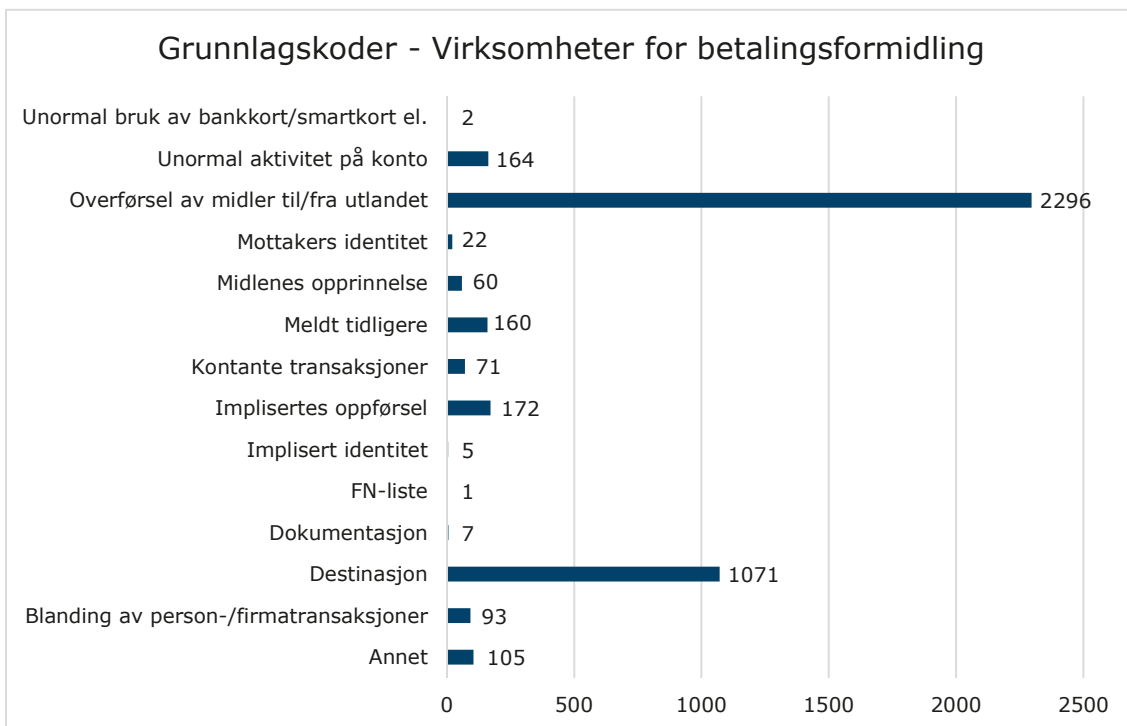
Figur 11: Grunnlagskoder benyttet i MT-rapporter i perioden 2021.

Som beskrevet i punkt 2.2 var banker, virksomheter for betalingsformidling og meglere de virksomhetsgruppene som sendte inn flest MT-rapporter i 2021. Det vil være hensiktsmessig å undersøke de mest benyttede grunnlagskodene for hver av de tre virksomhetsgruppene.

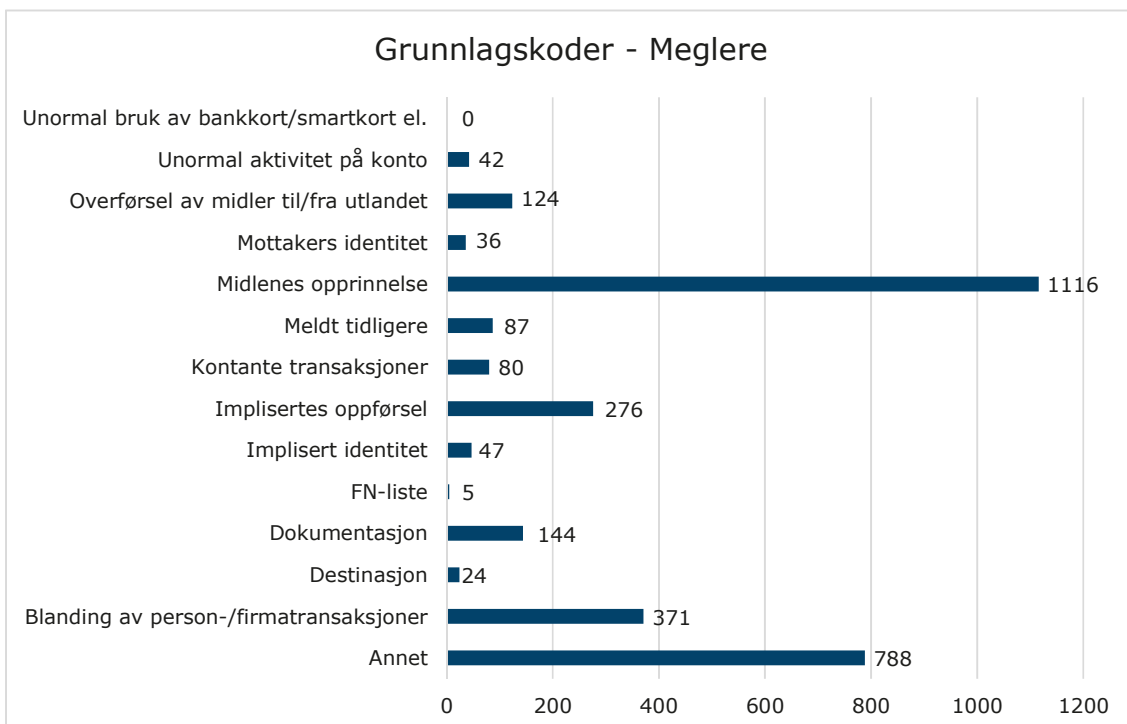
Figur 12: Grunnlagskoder benyttet av banker i 2021

Figur 12 viser at i 2021 benyttet virksomhetsgruppen banker grunnlagskodene unormal aktivitet på konto, midlenes opprinnelse og kontanttransaksjon mest.

Figur 13: Grunnlagskoder benyttet av virksomheter for betalingsformidling i 2021.

Virksomheter for betalingsformidling benyttet naturlig nok grunnlagskoden overførsler til/fra utlandet hyppigst, etterfulgt av destinasjon, implisertes oppførsel og unormal aktivitet på konto.

Figur 14: Grunnlagskoder benyttet av meglere i 2021.

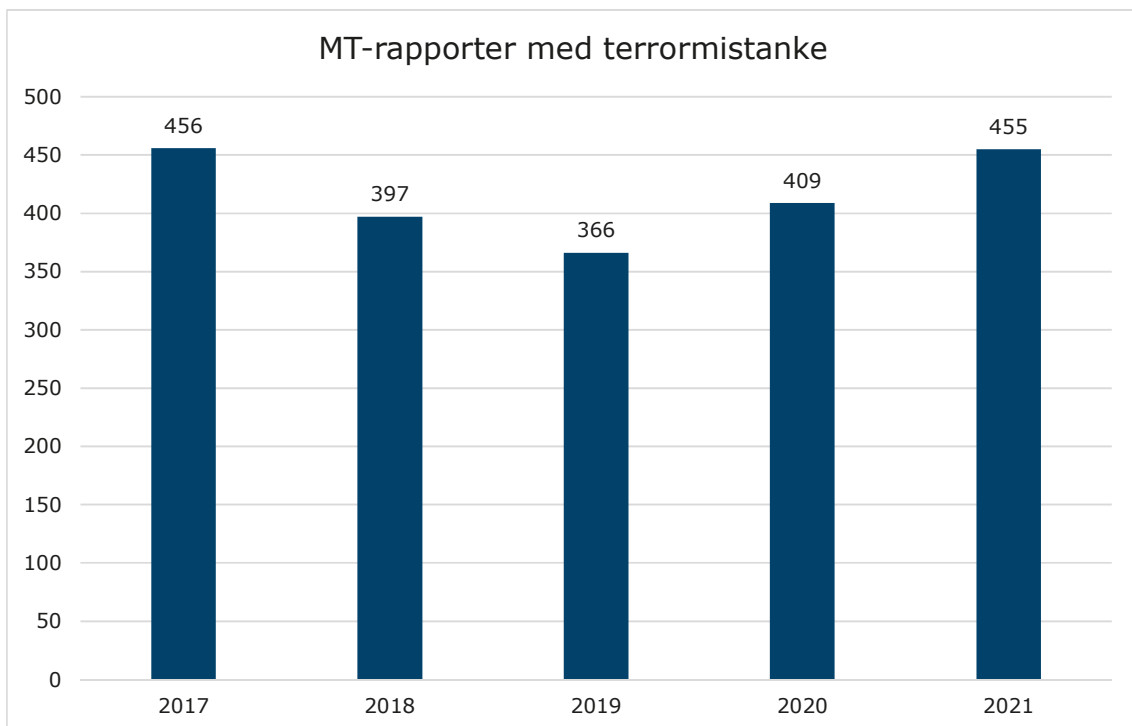
For meglere var det naturlig nok midlenes opprinnelse som var oftest benyttet etterfulgt av annet, blanding av person-/firmatransaksjon og implisertes oppførsel.

3.6. Kriminalitetsområder - Utviklingstrekk

Følgende er en trendanalyse av utvalgte kriminalitetsområder som har utpekt seg i 2021 på bakgrunn av utvikling eller fordeling i virksomhetsgruppene.

3.6.1. Mistanke om finansiering av terror

Ved innsending av MT-rapporter kan de rapporteringspliktige krysse av for om de mistenker finansiering av terror (Altinn-skjema punkt 4.4).

Figur 15: Antall MT-rapporter med terrormistanke per år, i perioden 2017–2021

Figur 15 gir en oversikt over innsendte MT-rapporter med terrormistanke i perioden 2017–2021. Figuren viser at det ble sendt inn flest MT-rapporter med terrormistanke i 2017, og at antallet deretter reduseres i 2018 og 2019. I 2020 og 2021 økte antallet igjen, og i 2021 var antallet tilbake på nivå med 2017. Ser vi derimot på prosentandelen MT-rapporter med terrormistanke av det totale antall innsendte MT-rapporter, er trenden synkende, som illustrert i tabell 1.

	2017	2018	2019	2020	2021
SUM MTR med TM	456	397	366	409	455
Totalt antall MTR	8 901	10 748	11 539	12 701	16 513
TM i prosent av totale antall MTR	5,1 %	3,7 %	3,2 %	3,2 %	2,8 %

Tabell 1: MT-rapporter med terrormistanke (TM) i prosent av det totale antall innsendte MT-rapporter

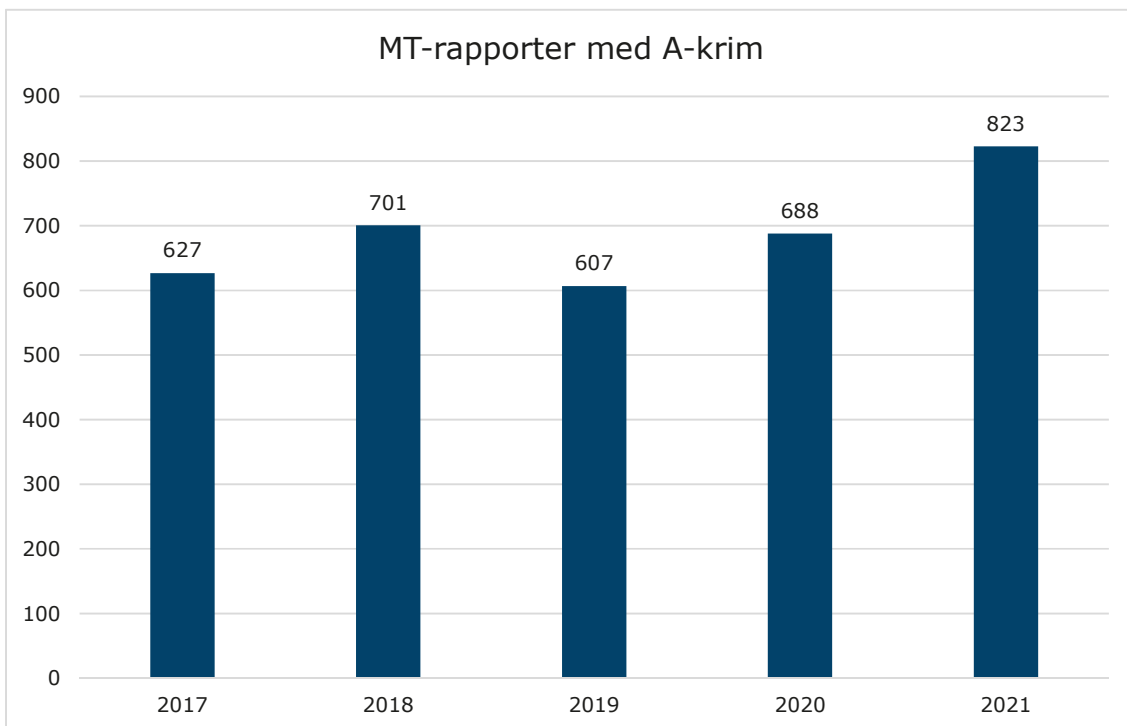
I 2021 sto banker for majoriteten av innsendte MT-rapporter med terrormistanke, med 79 prosent av alle rapportene. Virksomheter for betalingsformidling sto for 15 prosent av rapporteringen, mens øvrige virksomhetsgrupper sto for de resterende 6 prosent.

Figur 16: MT-rapporter per virksomhetsområdet i 2021 - terrormistanke

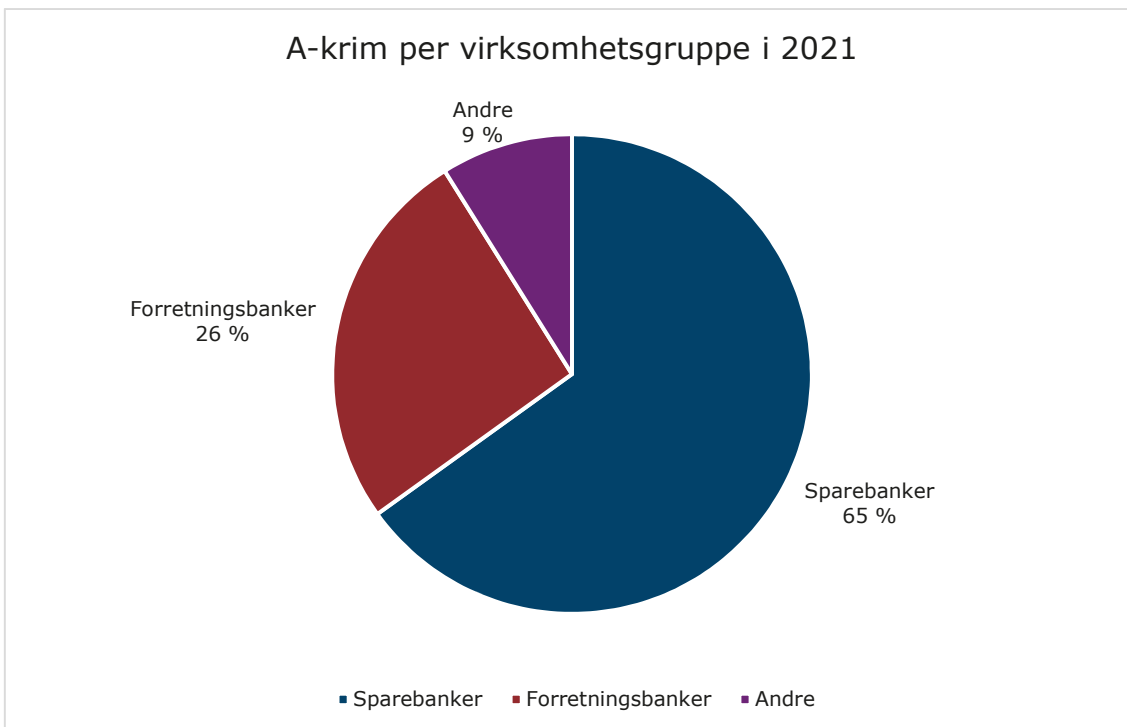
3.6.2. Mistanke om arbeidslivskriminalitet

I perioden 2017–2021 ble det sendt inn 3446 MT-rapporter som omhandlet mistanke om arbeidslivskriminalitet (A-krim). Datagrunnlaget knyttet til MT-rapporter som omhandler A-krim blir hentet ut etter faste definerte søkekriterier relatert til bransjer og beløp. Alle MT-rapportene som omhandler A-krim fanges derfor ikke opp av denne statistikken, og det er sannsynlig at antall MT-rapporter knyttet til A-krim vil være noe høyere enn uttrekket tilsier. Av figur 17 kan vi likevel se at antallet har holdt seg forholdsvis stabilt mellom 600 og 700 i perioden 2017-2020, før antallet steg til 823 i 2021.

Figur 17: MT-rapporter med A-krim per år, i perioden 2017–2021

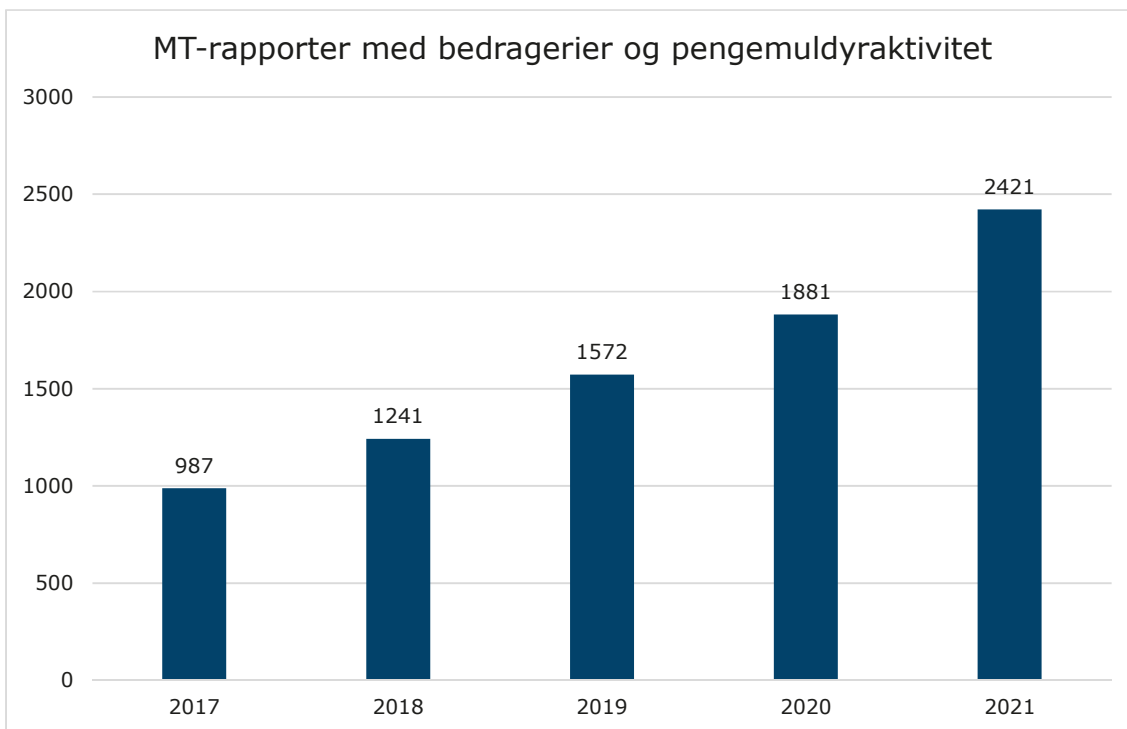
Banker (fordelt på forretningsbanker og sparebanker) er virksomhetsgruppen som rapporterte flest mistanker om A-krim i 2021.

Figur 18: MT-rapporter per virksomhetsområdet – A-krim

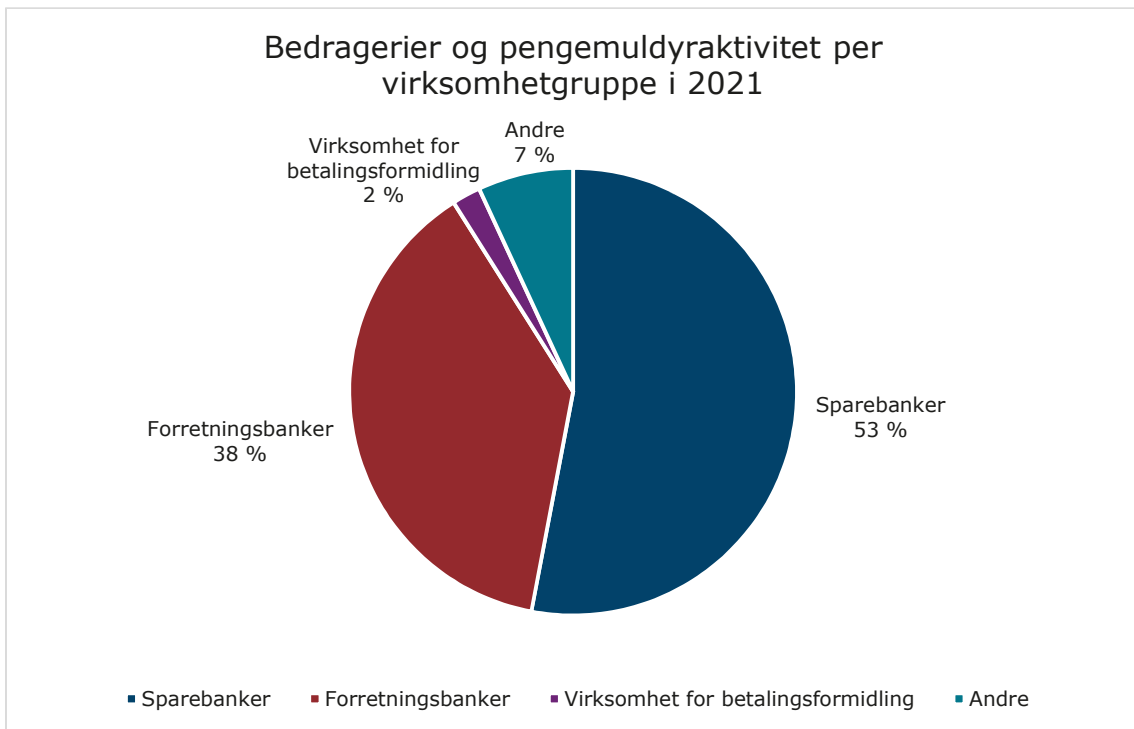
3.6.3. Mistanke om bedragerier og pengemuldyraktivitet

I perioden 2017–2021 er det tilsendt 8102 MT-rapporter forbundet med bedragerier/pengemuldyr (ekskludert forsikringssvindel). Dette har hatt en signifikant økning i perioden. Fra 2020 til 2021 økte rapporteringen med omtrent 30 prosent. Forklaringen kan skyldes økte svindeltilfeller under pandemien.

Figur 19: MT-rapporter med mistanke om bedragerier og pengemuldyraktivitet per år, i perioden 2017–2021

Banker (fordelt på forretningsbanker og sparebanker) er virksomhetsgruppen som rapporterer mest på bedrag-erier og muldyraktivitet, etterfulgt av andre jf. hv-loven § 4, hvor kryptoforhandlere har en stor andel etter at gruppen ble rapporteringspliktig. Videre ser vi at virksomheter for betalingsformidling også rapporterer en god del innenfor svindel/pengemuldyr.

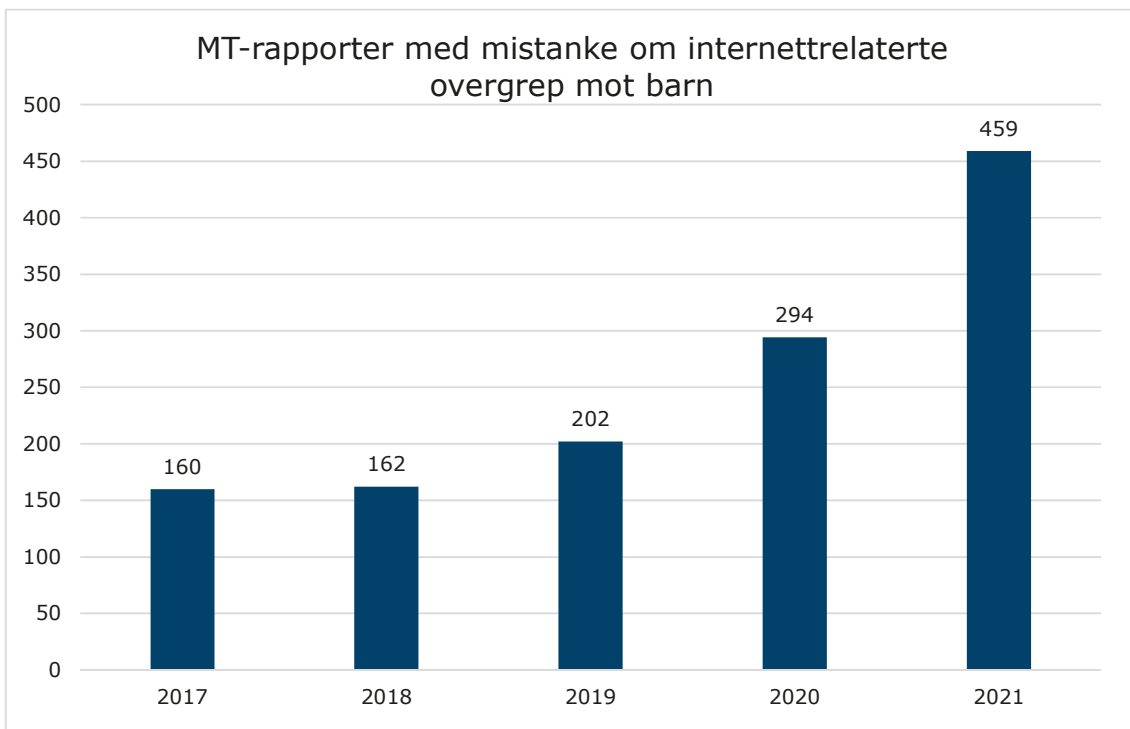
Figur 20: MT-rapporter per virksomhetsområdet med mistanke om bedragerier og pengemuldyraktivitet i 2021.

3.6.4. Mistanke om internettrelaterte overgrep mot barn

I perioden 2017–2021 er det sendt inn 1277 MT-rapporter knyttet til mistanke om internettrelaterte overgrep mot barn. Rapportering knyttet til mistanke om overgrep mot barn på internett har vist en økende trend siden 2017, men hadde en betydelig økning i 2021. Dette kan blant annet skyldes økt fokus på finansielle transaksjoners betydning i denne type saker, indikatorlister utarbeidet av EFE og at flere saker blir omtalt i media. I følge Europol² har det vært økt risiko for overgrep mot barn under pandemien.

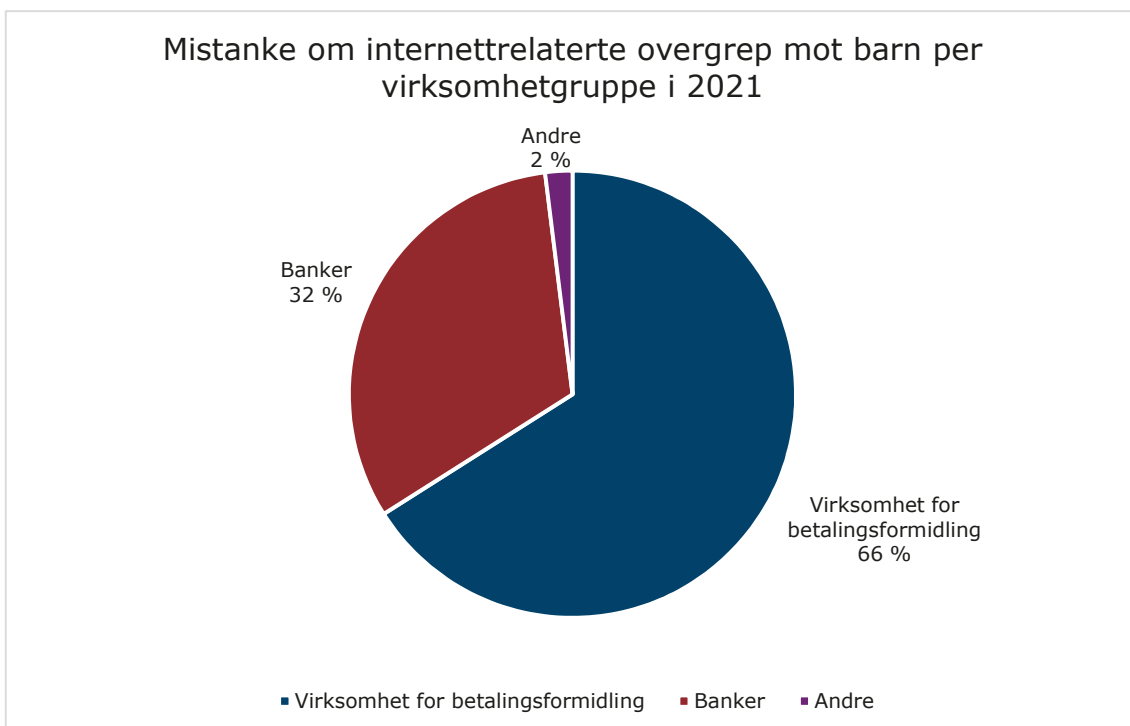
EFEs samarbeid med andre lands FIU-enheter via Egmont Group har også ført til økt informasjonsutveksling.

2 <https://www.europol.europa.eu/covid-19/covid-19-child-sexual-exploitation>

Figur 21: MT-rapporter med mistanke om internettrelaterte overgrep mot barn per år, i perioden 2017-2021

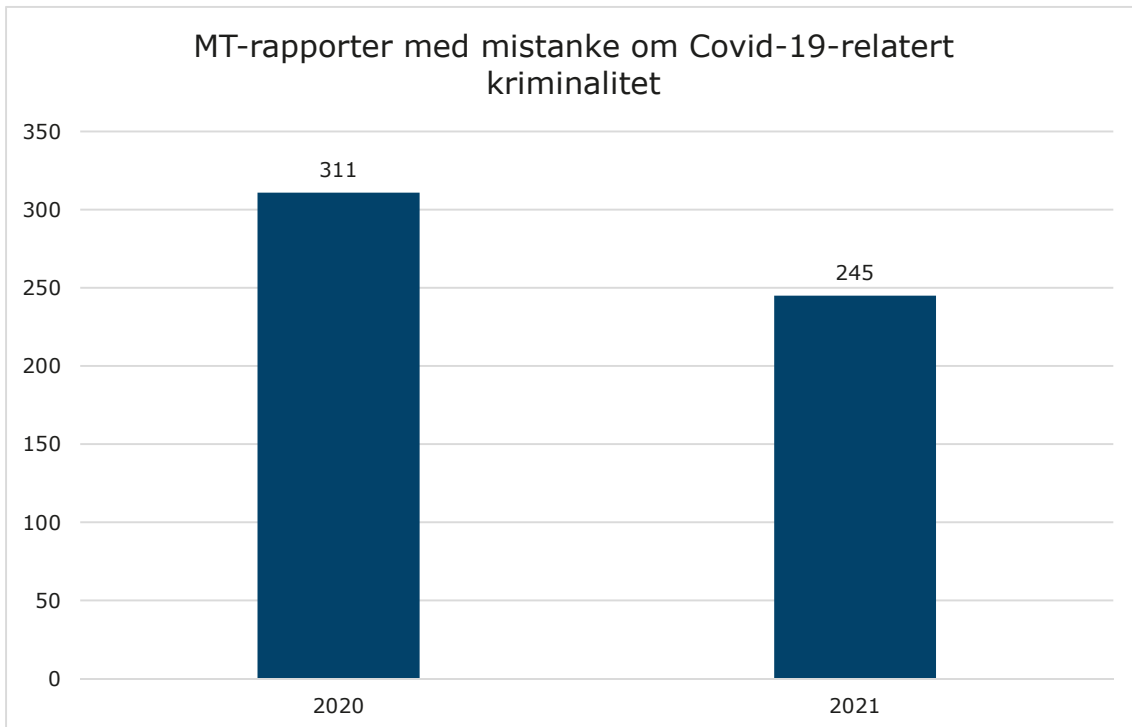
I 2021 sto virksomheter for betalingsformidling for to tredjedeler av det totale antallet MT-rapporter sendt inn med mistanke om internettrelaterte overgrep mot barn. Banker rapporterte 32 prosent, og øvrige virksomhetsgrupper rapporterte de resterende 2 prosent.

Figur 22: MT-rapporter per virksomhetsområdet i 2021 - mistanke om internettrelaterte overgrep mot barn

3.6.5. Mistanke om bedrageri og utnyttelse av støtteordninger under covid-19

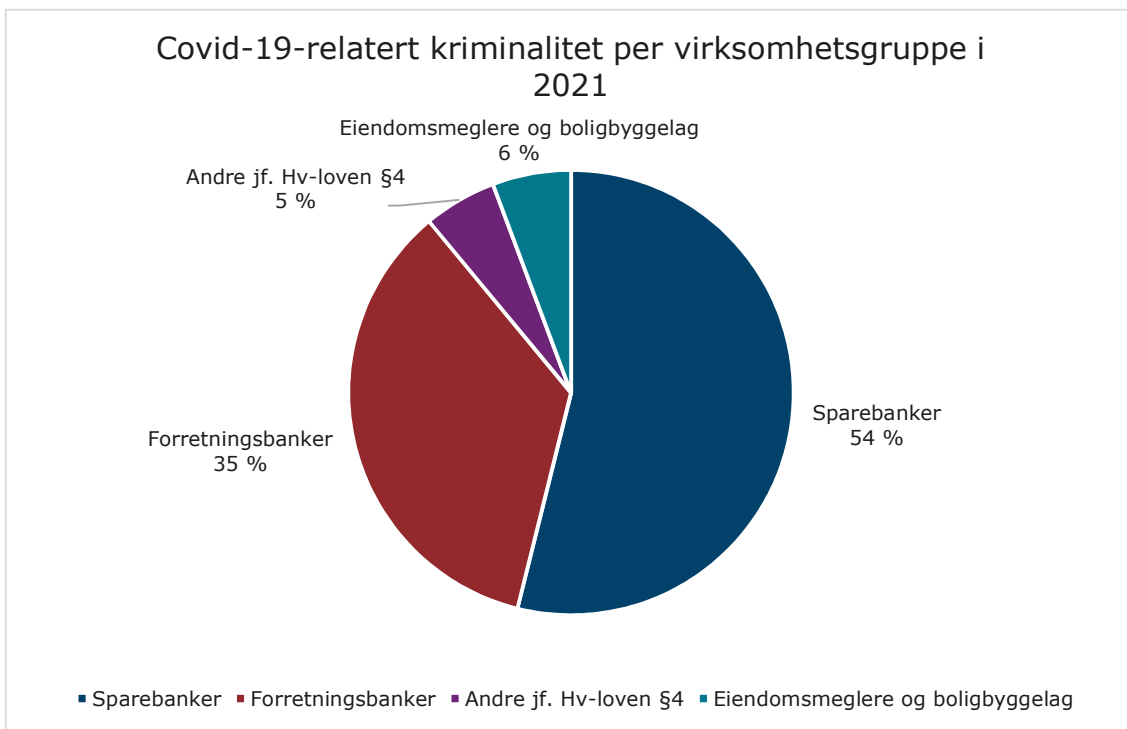
I perioden 2020–2021 er det mottatt 556 MT-rapporter forbundet med covid-19³. I 2020 ble det sendt inn 311 MT-rapporter som omhandlet covid-19, mens antallet i 2021 ble redusert til 245. MT-rapportene er hovedsakelig knyttet til misbruk av statlige støtteordninger opprettet i forbindelse med pandemien, salg av ikke godkjent verneutstyr og bedragerier mot enkeltpersoner.

Figur 23: MT-rapporter med mistanke om covid-19-relatert kriminalitet per år, i perioden 2017–2021

Banker (fordelt på forretningsbanker og sparebanker) er virksomhetsgruppen som rapporterte mest på covid-19 relaterte forhold i 2021, etterfulgt av eiendomsmeglere og boligbyggelag. Øvrige MT-rapporter ble sendt inn av andre jf. hv-loven § 4.

³ Det gjøres oppmerksom på at datagrunnlaget er hentet ut ved bruk av søkeord, og at antallet sannsynligvis er noe lavere enn statistikken tilsier.

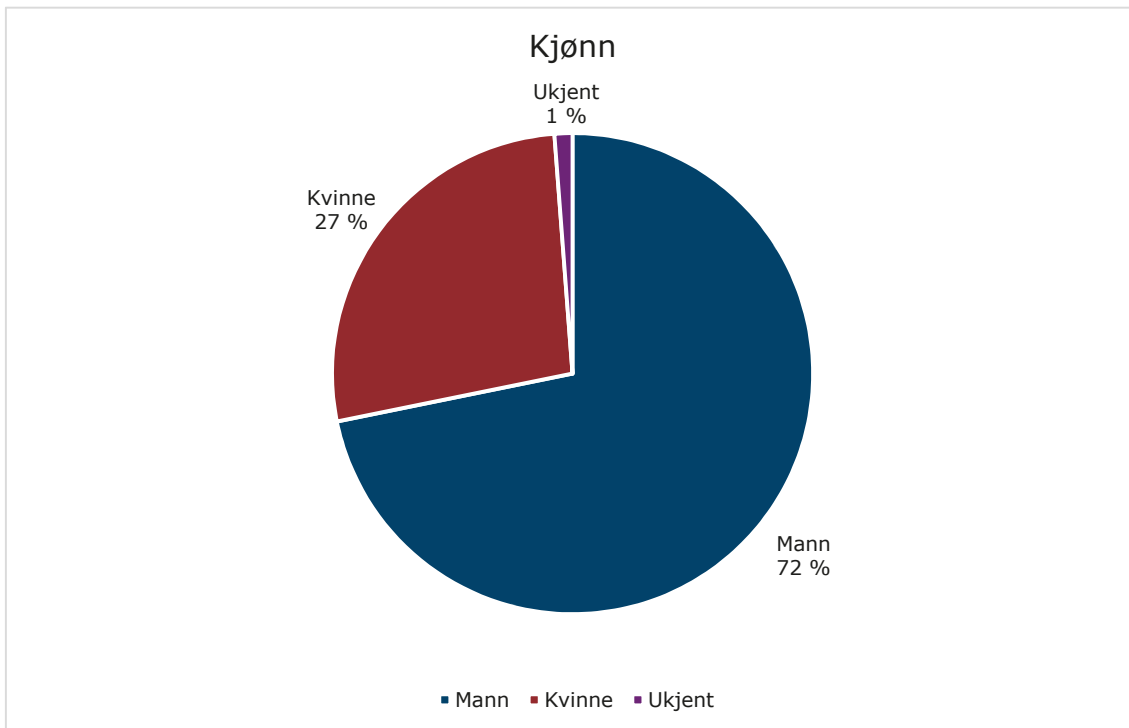

Figur 24: MT-rapporter per virksomhetsområdet i 2021 – covid-19.

3.7. Hvem blir rapportert?

3.7.1. Kjønn

I 2021 var det totalt 12 897 impliserte⁴ personer som ble rapportert i MT-rapporter en eller flere ganger. Sammenlignet med de 9786 rapporterte impliserte personene i 2020, utgjør dette en økning på ca. 24 prosent. Menn utgjorde størst prosentandel av de rapporterte i 2021 med 72 prosent kvinner utgjorde 27 prosent og 1 prosent av objektene som ble rapportert er definert som «ukjent»⁵.

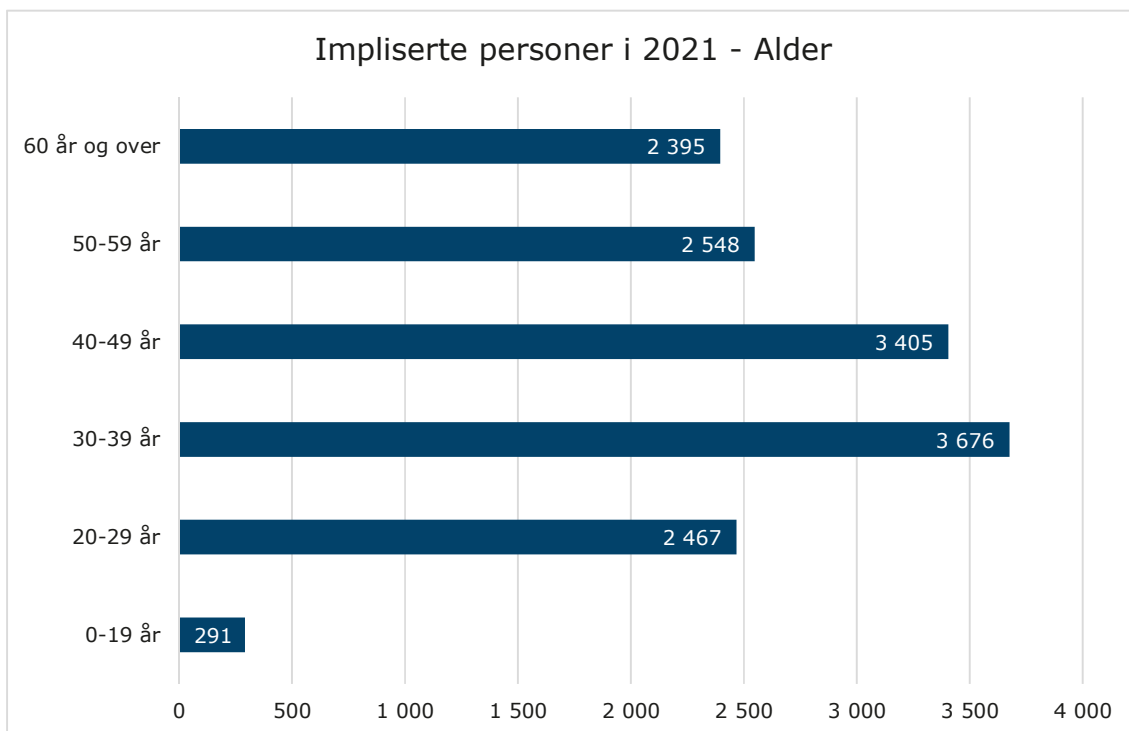
Figur 25: Impliserte personer i MT-rapporter i 2021, mht. kjønn.

4 Den de rapporteringspliktige mistenker for å være hovedaktøren (person eller organisasjon) i forbindelse med den mistenkelige transaksjonen.

5 I kategorien ukjente finnes både de som er rapportert som ukjent og de som ikke har verdi i feltet «kjønn» i ASK

3.7.2. Alder

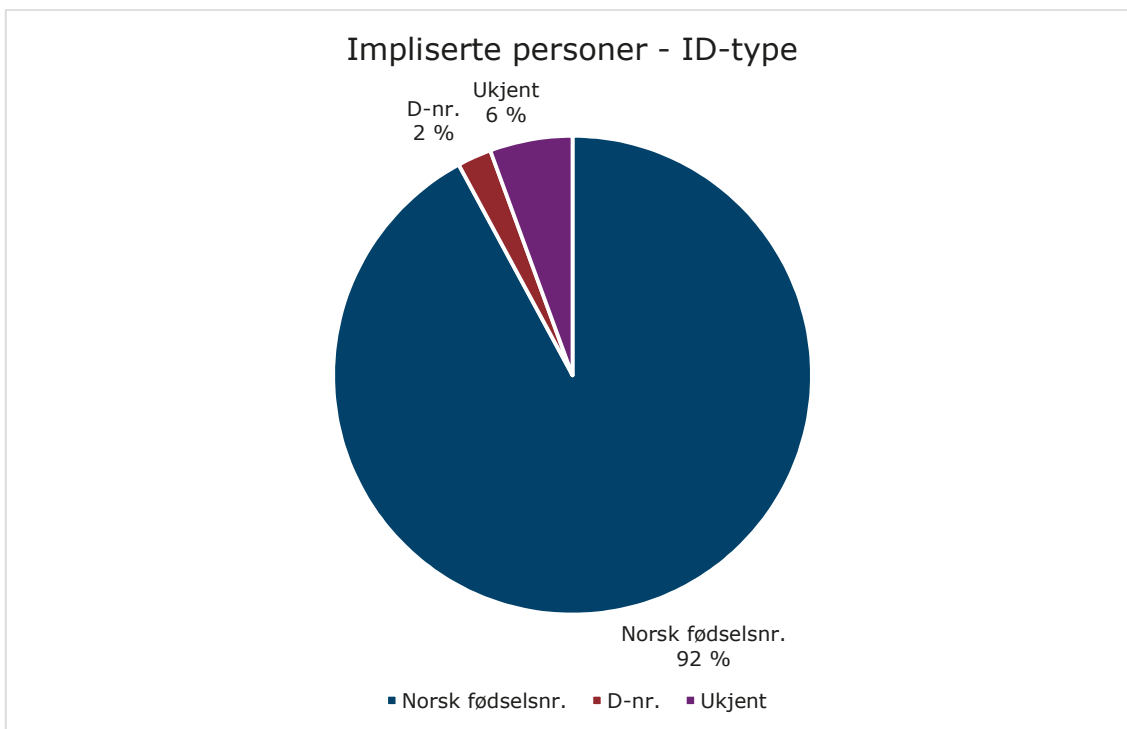
Personer rapportert som impliserte i 2021 var i hovedsak mellom 30 og 49 år. Denne aldersgruppen representerte 48 prosent av alle impliserte personer, med henholdsvis 25 prosent i aldersgruppen 30-39 år og 23 prosent i aldersgruppen 40-49 år. Aldersgruppen 50 år og over utgjorde til sammen 33,5 prosent, fordelt på 17,3 prosent i aldersgruppen 50-59 år og 16,2 prosent i aldersgruppen 60 år og over. Personer under 30 år utgjorde 18,5 prosent av det totale antallet som var innrapportert, og disse var i all hovedsak i aldersgruppen 20-29 år.

Figur 26: Personer rapportert som implisert i MT-rapporter i 2021, fordelt på aldersgrupper.

3.7.3. ID-type

Med utgangspunkt i informasjon fra MT-rapporter i 2021 var 92 prosent av personene registrert med norsk fødselsnummer⁶. Videre viser figur 27 at 6 prosent var registrert som ukjent⁷ i 2021, og at 2 prosent var registrert med D-nummer⁸.

Figur 27: ID type, impliserte personer rapporter i MT-rapporter i 2021.

6 Et fødselsnummer er et ellevesifret identifikasjonsnummer. Alle som er folkeregistrert i Norge, blir født i Norge, bosetter seg i Norge og norske statsborgere født eller bosatt i utlandet som trenger fødselsnummer i forbindelse med utstedelse av norsk pass har fødselsnummer (skatteetaten.no).

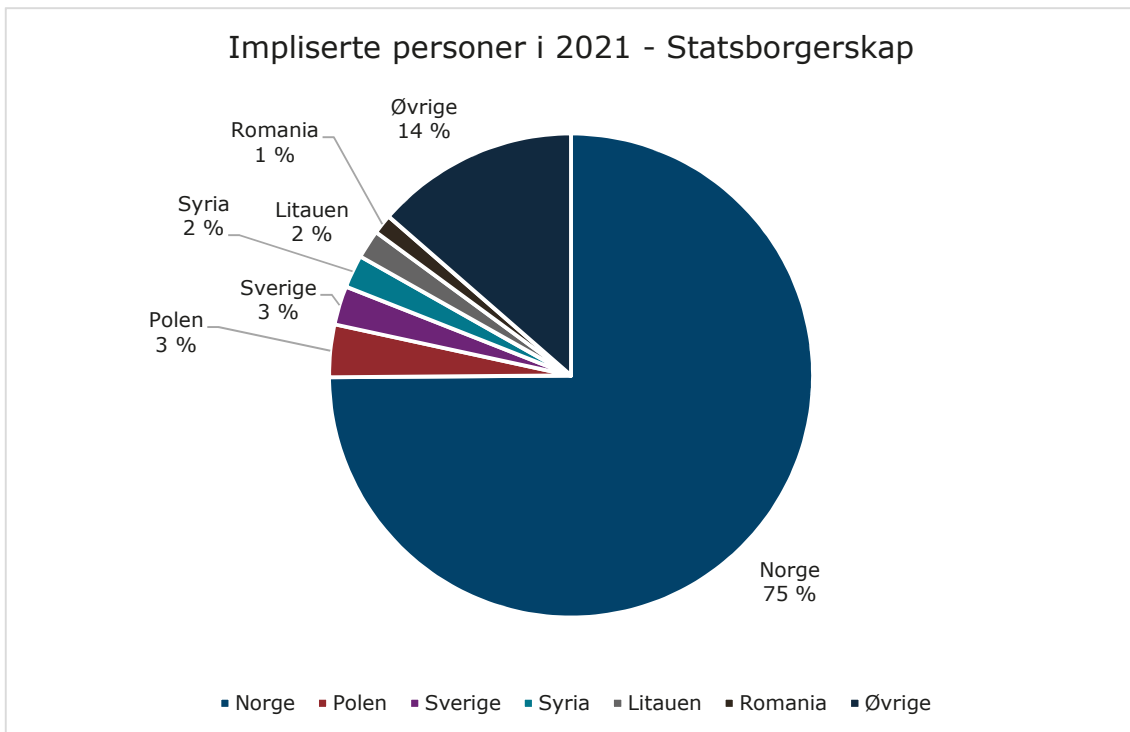
7 I kategorien «ukjent» er ikke person-/D nummer registrert.

8 Skal du jobbe og oppholde deg i Norge i mindre enn 6 måneder, må du ha et D-nummer for å bli registrert i Folkeregisteret. Et D-nummer er nødvendig for å få skattekort (skatteetaten.no).

3.7.4. Statsborgerskap

Figur 28 viser fordelingen av statsborgerskap for impliserte personer i 2021. I 2021 var det registrert 108 ulike statsborgerskap for impliserte personer. I 2020 ble det til sammenligning registrert 107 ulike statsborgerskap. Impliserte personer med norsk statsborgerskap utgjorde hele 75 prosent. Personer med polsk og svensk statsborgerskap var de nest mest representerte gruppene med 3 prosent. Deretter fulgte personer med syrisk og litauisk statsborgerskap med 2 prosent. Personer med rumensk statsborgerskap utgjorde 1 prosent. Øvrige land sto for 14 prosent.

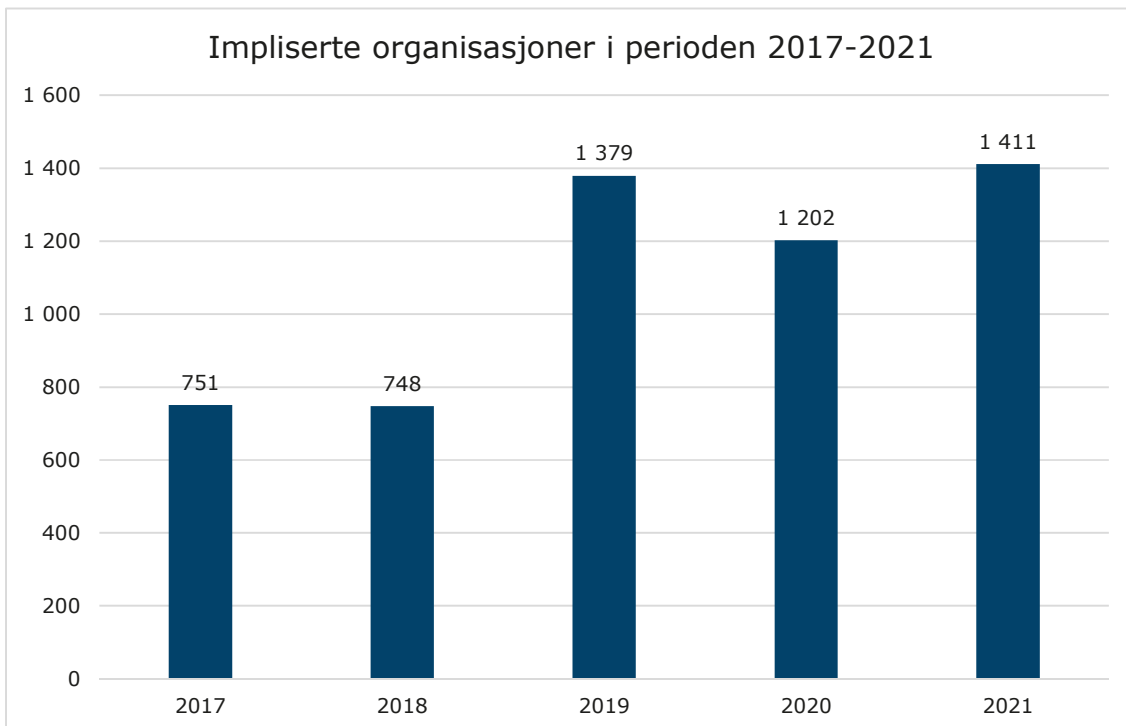
Sammenliknet med 2021, viser tall fra 2020 nesten tilsvarende resultat i prosentandel impliserte personer med norsk statsborgerskap. Prosentandelen polske statsborgere gikk ned i 2021, mens personer med svensk, syrisk, litauisk og rumensk statsborgerskap holdt seg stabilt.

Figur 28: Impliserte personer i MT-rapporter i prosent med registret statsborgerskap i 2021.

3.8. Rapporterte organisasjoner

I 2021 ble det rapportert inn 1411 impliserte organisasjoner en eller flere ganger i MT-rapporter. Figur 29 viser at dette er en økning på 209 impliserte organisasjoner sammenlignet med 2020.

Figur 29: Organisasjoner rapportert som implisert i MT-rapport i perioden 2017-2021

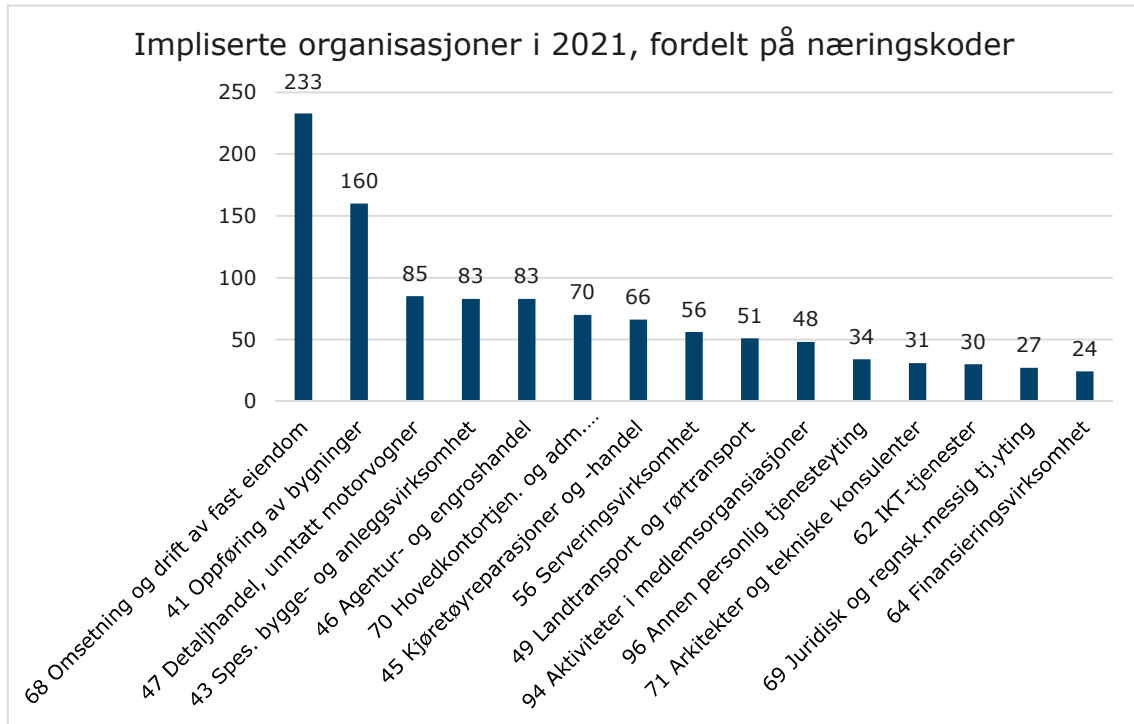
Antall impliserte organisasjoner er nesten doblet fra 2017 til 2021. Likevel viser tabell 2 at andelen impliserte organisasjoner ligger ganske jevnt på i underkant av 10 prosent av totalt antall MT-rapporter, med 8,5 prosent i 2021, en nedgang fra 9,5 prosent i forhold til 2020.

År	2017	2018	2019	2020	2021
MT-rapporter m/impliserte organisasjoner	751	748	1379	1202	1411
Totalt MT-rapporter	8 901	10 748	11 539	12 701	16 513
I % av totale MT-rapporter	8,4 %	7,0 %	12,0 %	9,5 %	8,5 %

Tabell 2: Organisasjoner i MT-rapportert i prosent av totale innsendte MT-rapporter per år i 2021.

3.8.1. Næringskoder

Organisasjoner er registrert med næringskoder i enhetsregisteret. Næringskoden viser enhetens hovedaktivitet og fastsettes etter norsk standard for næringsgruppering⁹. I 2021 ble det registrert 67 ulike næringskoder knyttet til de impliserte organisasjonene. I figur 30 ser vi antall unike impliserte organisasjoner fordelt på de 15 mest innrapporterte næringskodene i 2021. Næringskoden «Omsetning og drift av fast eiendom» var gruppen som var mest innrapportert, med 233 MT-rapporter.

Figur 30: Antall unike impliserte organisasjoner, fordelt etter næringskoder som er hyppigst rapportert i 2021

3.9. Stans av transaksjon

EFE kan i særlige tilfeller forby gjennomføring av en transaksjon, jf. hvitvaskingsloven § 27. Å forby gjennomføring av en transaksjon innebærer at den stanses. I 2021 mottok EFE 62 forespørsler om stans av transaksjon, hvorav 16 ble registrert som prosjekt i EFE sitt hvitvaskingsregister.

Stans av transaksjoner	2021
Antall forespørsler om stans av transaksjon:	62
Antall transaksjoner stanset:	16
Totalt beløp stanset	kr 30 915 031

Tabell 3: Stans av transaksjoner i 2021.

9 <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/nace>

Stans av transaksjon er et inngripende tiltak, og EFE gjør derfor grundige vurderinger før det besluttes å stanse en transaksjon. EFE har normalt god kommunikasjon og dialog med rapporteringspliktige før endelig beslutning om stansing tas. I flere av tilfellene konkluderes det med at beslutningen vil være uforholdsmessig og/eller at vilkårene ikke er tilstede eller at ytterligere kundetiltak må gjennomføres for å ha nok informasjon til å fatte en avgjørelse. Vår erfaring det siste året er også at en rekke rapporteringspliktige i større grad en tidligere anvender hjemlene de har i hvitvaskingsloven § 21 og 24 til ikke å gjennomføre transaksjoner, og at det i mange av disse tilfellene derfor ikke blir aktuelt for EFE å beslutte stans av transaksjon etter hvitvaskingslovens § 27.

4. Formidling

En sentral oppgave for EFE er å berike, bearbeide og analysere informasjon fra MT-rapportene og å videreformidle resultatet av dette arbeidet. I tillegg til å formidle informasjon til politidistriktene og andre særorgan formidles det informasjon til både tilsyns- og kontrollmyndigheter og utenlandske FIU-er. Hvilket format og produkt som lages og formidles, avhenger både av hvem som skal motta informasjonen, og hva denne skal brukes til.

Tabell 4 viser produkter formidlet til politiet, kontrollmyndigheter, andre (næringslivsorganisasjoner), utenlandske FIU-er og utenlandsk politi i 2021. Produkter kan eksempelvis være etterretningsrapporter og annen informasjon-utveksling. Et produkt kan inneholde data og informasjon fra flere MT-rapporter og kilder.

Etterretningsprodukter og straffesaker formidlet til:	2021
Politiet	1 165
Kontrollmyndighetene	159
Utenlandske FIU-er og politi	103
Sum	1 427

Tabell 4: Produkter formidlet i 2021.

4.1. Objekter

EFE videreformidler informasjon løpende til politiets etterretningsregister. Her formidles også objekter, dvs. personer og organisasjoner, fra innsendte MT-rapporter i hvitvaskingsregisteret. Informasjonen kan videreformidles både ved en automatisk og manuell behandling. Tabell 5 viser status per 31.12.2021, altså ikke antall formidlet per år. Ved utgangen av 2021 var det formidlet 36 296 unike personer, og 1784 unike organisasjoner til politiets etterretningsregister.

Objekter formidlet til politiets etterretningsregister	Status
Personer - Automatisk formidlet	29 376
Personer - Manuelt formidlet	6 920
Sum personer	36 296
Organisasjoner - Automatisk formidlet	740
Organisasjoner - Manuelt formidlet	1 044
Sum organisasjoner	1 784

Tabell 5: Objekter formidlet pr. 31.12.2021.

4.2. Annen informasjonsutveksling m.m.

FIU-en har omfattende kontakt med nasjonale og internasjonale aktører, og i 2021 mottok og besvarte vi 771 forespørslar. Dette er utgjør en betydelig økning fra tidligere år. Når det gjelder mottak av annen informasjon stiger antallet betydelig, og vi mottok 3323 informasjoner i 2021. En betydelig andel av informasjonen mottok vi fra andre FIU-enheter i Europa.

5. Operativ analyse

Dette kapittelet omhandler anonymiserte saker EFE har jobbet med i løpet av 2021. Informasjonen fra de rapporteringspliktige har vært avgjørende og bidratt til å avdekke mistenkelige forhold.

Heftelse i midler - underslag og hvitvasking

En person ble siktet for bl.a. grovt underslag av løssøre og skatteunndragelser. Det var også fare for at han ville bli slått personlig konkurs, blant annet grunnet skattekrav.

EFE mottok informasjon om at det var blitt overført minst kr 3 000 000 til en konto registrert på ektefellen. Opprinnelsen til midlene var et privat lån fra en tredjeperson ment til dekning av siktedes kredittkortgjeld.

EFE stanset midlene på ektefellens konto, og det ble i etterkant tatt heftelse i midlene fra det lokale politidistriktet for å sikre erstatning, da det ble vurdert som sannsynlig at siktede ville bli dømt, og at det ville foreligge erstatningskrav i sakene.

Det har også fremkommet opplysninger om at siktede var reell eier og disponent av ektefellens konto, og det var grunn til å tro at transaksjonen var gjennomført via denne kontoen for å skjule midlene for inndragning/erstatning.

Terrorfinansiering

I løpet av 2021 mottok EFE en rapport om mistenkelig forhold som omhandlet en person rapporteringspliktige fryktet var i en radikaliseringsprosess. Mistanken var basert på internettkjøp og transaksjonstekst, samt søk i åpne kilder den rapporteringspliktige hadde utført på internett.

MT-rapporten ble beriket og analysert av EFE, og informasjonen ble videreformidlet til lokalt politi, som ikke var kjent med personen fra tidligere. Videre oppfølging forsterket inntrykket av at personen var i en radikaliseringsprosess. Det ble i tillegg gjort beslag av våpen og et større kontantbeløp på bostedsadressen til personen.

Terrorfinansiering

EFE mottok i 2021 en rapport om mistenkelig forhold som omhandlet en utenlandsk statsborger bosatt i et øst-europeisk land med kontoforhold i en norsk bank. Personens transaksjonshistorikk underbygget hypotesen om salg av høyreekstreme effekter til personer i Norge.

EFE analyserte og beriket informasjonen, og identifiserte informasjon som tydet på at personen også solgte våpenrelaterte varer. Denne informasjonen ble videreformidlet som en etterretningsrapport til FIU-funksjonen i landet der personen er bosatt. Den utenlandske FIU-enheten meldte tilbake at det ville bli iverksatt videre undersøkelser og forebyggende tiltak basert på informasjonen i etterretningsrapporten de mottok av EFE.

Beslag i A-krim/bedragerisaker

I løpet av mai 2021 ble det stanset transaksjoner for til sammen kr 1 600 000 hvor opprinnelsen til midlene var bedragerier der utbyttet hadde blitt svindlet fra fornærmede i forbindelse med arbeid med fasaderenovering og annet vedlikeholdsarbeid.

Totalt seks personer og to foretak med kontoer i seks ulike banker var involvert i bedrageriene og hvitvaskingen. EFEs informasjon bidro også til at straffesakene ble utvidet i omfang.

I disse sakene var det avgjørende at de ulike bankene kommuniserte med hverandre for å avdekke omfanget og organiseringen av bedrageriene, og ikke minst å følge midlene for å kunne stanse transaksjoner.

Kriminelle nettverk

EFE mottok også i 2021 verdifull informasjon om hvitvasking av utbytte fra alvorlig profittmotivert kriminalitet for andre. Utbyttet synes å være knyttet til organiserte nettverk involvert i flere typer kriminalitet, som arbeidslivskriminalitet, bedragerier mot privatpersoner, finansinstitusjoner og offentlige stønadsordninger, narkotika-omsetning, ulovlig låneformidling og trusler og utpressing.

Informasjonen gjelder i stor grad transaksjoner hvor opprinnelsen er vanskelig å fastslå, og midlene føres rask videre og til mange kontoer med ulike innehavere. Formålet med transaksjonene er ofte ukjent eller oppgis å være lån eller kjøp/salg av kostbare formuesgjenstander som klokker, kunst og eiendom. I tillegg føres midlene videre til kjøp av kryptovaluta eller til mottakere i utlandet via utenlandske betalingsplattformer.

EFE ser at det i større grad enn tidligere er benyttet uriktig eller falsk dokumentasjon for å legitimere opprinnelsen til midlene, noe som kan ha sammenheng med økt fokus og kvalitet på kundetiltak hos rapporteringspliktige.

Som følge av ovennevnte informasjon, avdekket EFE at aktører fra ulike miljøer kan knyttes sammen via transaksjoner. På den måten finner vi i stadig større grad relasjoner som ikke er kjent for politiet fra tidligere, og at nettverkene ikke er tydelig avgrenset.

EFE har i 2021 formidlet informasjon til politiet om mer enn ti personer som har sentrale roller i slike nettverk, og informasjonen er benyttet i flere pågående saker i politiet og som grunnlag for etterretning og forebygging.

Arbeidslivskriminalitet

EFE mottok flere MT-rapporter på to brødre der det forelå mistanke om organisert arbeidslivskriminalitet. Brødrene drev foretak innen bygg- og anleggsbransjen. Brødrene mottok store innbetalinger til sine private bankkontoer, totalt rundt 5 millioner. Det forelå informasjon om at det var foretatt faktureringer i forskjellige firmanavn og uten beregning av merverdiavgift. Midlene som brødrene mottok på sine kontoer, gikk raskt ut igjen, blant annet i form av store kontantuttak og overføringer til andre familiemedlemmer. Det ble ikke innbetalt skatter og avgifter fra brødrenes kontoer. Brødrene var ikke registrert med inntekter de siste ligningsår.

På bakgrunn av informasjon formidlet fra rapporteringspliktige og informasjon fra andre kilder, ble det våren 2021 formidlet informasjon til både politiet og skattemyndighetene. Skattemyndighetene har i ettertid anmeldt saken til politiet. Saken er under etterforskning.

Arbeidslivskriminalitet

EFE mottok i 2021 flere MT-rapporter om en kvinne som tilhørte et kjent miljø innenfor arbeidslivskriminalitet, bedragerier mv. Det forelå mistanke om at andre familiemedlemmer benytte seg av hennes identitet. Det var opprettet et foretak i hennes navn som skulle drive virksomhet innen malerarbeid. Det var videre opprettet bankkontoer i hennes navn i fem forskjellige banker. I løpet av noen få måneder viste kontoene innbetalinger på over 4 millioner kroner. Innbetalingene syntes relatert til oppgjør for utført arbeid og tjenester. Midlene gikk raskt ut fra kontoene igjen, blant annet i form av store kontantuttak og overføringer til ulike betalingsformidlere. Gjennomgang av kontoene viste ikke betaling av skatter og avgifter. Kvinnen var ikke registrert med inntekter de siste ligningsår.

På bakgrunn av informasjon formidlet fra rapporteringspliktige og andre kilder, ble det formidlet informasjon til både politiet og skattemyndighetene. Skattemyndighetene har i ettertid anmeldt saken til politiet. Saken er under etterforskning.

Hvitvasking og korrupsjon

EFE mottok i perioden 2016–2021 nærmere 20 MT-rapporter fra ulike rapporteringspliktige relatert til transaksjoner foretatt av norske personer med roller i internasjonale konsern. Analyse og informasjonsutveksling med flere FIU-er avdekket mulig grov hvitvasking av eget utbytte fra kriminalitet og korrupsjon. Sakene etterforskes videre av politiet.

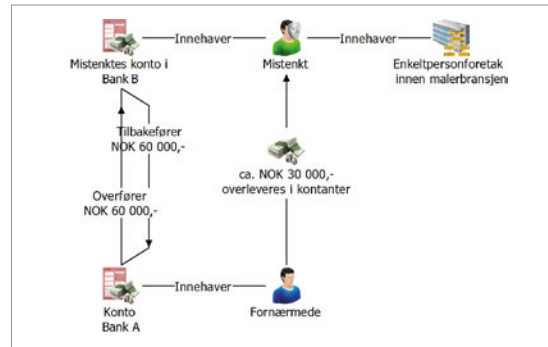
Stans av transaksjon – Svindel

I slutten av april 2021 ble fornærmede, et gammelt ektepar, oppsøkt på sitt bosted av personer som tilbød fasaderenovering. Arbeiderne inviterte seg inn til de fornærmede, og det ble skrevet en «arbeidskontrakt». I tillegg ble det avtalt det at fornærmede skulle forhåndsbetale NOK 90 000 for utlegg til materialer etc. Fornærmede fikk hjelp av arbeiderne med det praktiske vedrørende overføring av NOK 60 000 fra fornærmedes nettbank. Arbeiderne tilegnet seg dermed innloggingsinformasjon til fornærmedes nettbank. I tillegg ble det betalt ca. NOK 30 000 kontant. De NOK 60 000 som gikk til mistenktes konto i Bank B, ble stanset og returnert til fornærmede, da banken mistenkte svindel e.l.

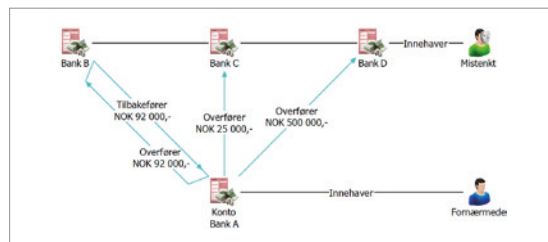
I begynnelsen av mai oppdaget fornærmedes Bank A uforklarlige trekk fra fornærmedes konto. Det ble identifisert to gjennomførte overføringer til ulike kontoer på henholdsvis NOK 500 000 og NOK 25 000. Pengene gikk til to ulike kontoer, i Bank C og Bank D, begge registrert på mistenkte. I tillegg ble det gjort en annen overføring på ca. NOK 90 000, men denne overføringen blir returnert av Bank B. Bank A får i tillegg forhindret gjennomføringen av ytterligere to innlagte overføringer fra fornærmedes konto på henholdsvis NOK 300 000 og 60 000. På samme tid begynte de involverte bankene å kommunisere om forholdet seg imellom, samtidig som EFE ble varslet via MT-rapporter, e-post og telefon.

Det nye utbyttet på totalt NOK 525 000 ble umiddelbart sendt videre straks det var kommet inn på mistenktes to kontoer i Bank C og Bank D, både til en annen konto mistenkte disponerte i Bank E og direkte til to andre privatpersoner. Overføringene viste seg senere å være kjøp av to ulike verdigjenstander fra to ulike privatpersoner. I praksis fungerte dette som en hvitvaskingshandling ved at mistenkte kjøpte verdigjenstander med dokumentasjon som indikerte «hvit» opphav for det kriminelle utbyttet. Dette skjedde før EFE eller noen banker rakk å reagere/forhindre pengeflyten.

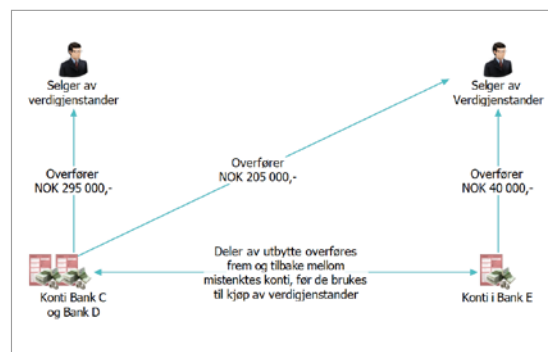
Men på grunn av felles innsats og situasjonsforståelse bankene imellom og god kontakt med analyseteamet på EFE, evnet man raskt å identifisere pengeflyten slik at det kriminelle utbyttet ble

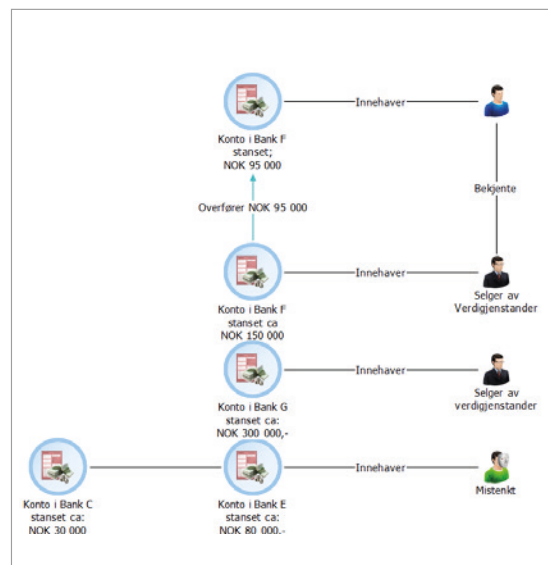
Figur 31: Illustrasjon pengestrøm

Figur 32: Illustrasjon pengestrøm

Figur 33: Illustrasjon pengestrøm

Figur 34: Illustrasjon pengestrøm

identifisert og stanset. Dette resulterte i pålegg om stans av transaksjoner på 5 kontoer på totalt ca. NOK 650 000. EFEs beslutning om pålegg om stans av transaksjonene er overtatt av lokalt politi, som har tatt midlene i videre beslag som en del av straffesaken.

Overgrep mot barn, sedelighet – dommer

På dette området er målsettingen for vår produksjon å opprette straffesaker i samarbeid med Kripas og politidistriktene og mht. anmeldelser der informasjon fra EFE direkte eller indirekte har resultert i domfellelser. Av pådømte saker kan nevnes,

- Mann i 50-årene dømt til 5,5 år ubetinget fengsel for bestillingsovergrep
- Mann i 60-årene dømt til 13 års ubetinget fengsel for bestillingsovergrep
- Mann i 40-årene dømt til 13 års ubetinget fengsel for bestillingsovergrep
- Mann i 30-årene dømt til 13 års ubetinget fengsel for bestillingsovergrep
- Mann i 70-årene dømt til 120 dager ubetinget fengsel

6. Nasjonalt samarbeid

6.1. OPS AT

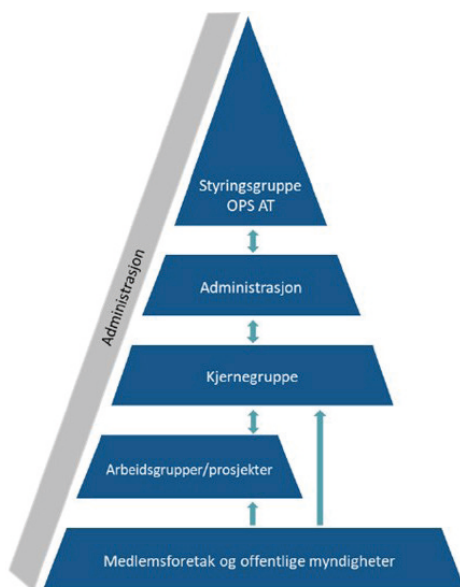
Offentlig Privat Samarbeid – antihvitvasking og terrorfinansiering (OPS AT) hadde formell oppstart 25. august 2021. OPS AT er et prosjektinitiativ i Digital Samhandling Offentlig Privat (DSOP). Bakgrunnen for OPS AT er tanken om at et styrket nasjonalt samarbeid mellom rapporteringspliktige finansforetak og relevante myndighetsorganer vil bidra til å øke samfunnets evne til å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Hensikten med OPS AT er bedre beskyttelse av det finansielle og økonomiske systemet og samfunnet som helhet. Formålet med prosjektet er å etablere bedre koordinering og informasjonsdeling mellom finansnæringen og offentlige myndigheter. Ved å dele informasjon om utviklingstrekk, utfordringer og risikoreduserende tiltak kan rapporteringspliktige finansforetak og myndighetene gjøre en bedre og mer målrettet innsats i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Formålet med OPS AT er å øke effektiviteten og kvaliteten i arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Dette gjøres gjennom å:

- øke samhandling, kommunikasjon og utveksling av informasjon på tvers av finansnæringen og offentlig sektor
- dele informasjon om trender og trusselbildet
- diskutere og fremme forslag til risikoreduserende tiltak
- koordinere og samordne ressursinnsats der dette er mulig/hensiktsmessig
- heve kompetansenivået innen AML hos rapporteringspliktige og offentlige myndigheter
- initiere og gjennomføre prosjekter som vil forbedre antihvitvaskingsarbeidet

OPS AT er organisert med en administrasjon som er bemannet av to faste ansatte i Bits AS. Administrasjonen er ansvarlig for å planlegge og gjennomføre regelmessige møter og utvikle samhandlingsplattformen. OPS AT samarbeider tett med relevante styre og utvalg i Finans Norge, som er hovedorganisasjon for finansnæringen i Norge. OPS AT består videre av en styringsgruppe, en kjernegruppe og tre arbeidsgrupper med deltakere fra banker, forsikringselskaper og relevante offentlige myndigheter. Disse gruppene er administrert av Bits. Figuren under viser styringsmodellen og fremstiller informasjons- og kommunikasjonsflyten blant de ulike gruppene.

Figur 35: Styringsmodell OPS AT.

Styringsgruppen

Styringsgruppen skal fastsette strategi og rammer for samarbeidet og består av representanter fra relevante myndigheter, rapporteringspliktige enheter og EFE.

Kjernegruppen

Kjernegruppen skal identifisere trusler, vurdere og prioritere tiltak som kan styrke arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering. Identifiserte problemstillinger fra arbeidsgruppene blir tatt opp og diskutert i denne gruppen. Deltakeren i kjernegruppen fra EFE har stilt opp med to presentasjoner: gjennomgang av informasjonspakken og generell gjennomgang av EFE sin behandling og gjennomgang av MT-rapporter.

Arbeidsgruppen

Deltakere i arbeidsgruppen skal aktivt bidra med faglig kompetanse for å belyse temaene og løse konkrete problemstillinger i den aktuelle arbeidsgruppen så presist som mulig. Aktuelle problemstillinger og temaer blir presentert videre for kjernegruppen og eventuelt styringsgruppen. I 2021 ble det opprettet tre arbeidsgrupper: virtuell valuta, trender og trusler, og forsikring. EFE har en representant i arbeidsgruppen for virtuell valuta, samt en representant i arbeidsgruppen for trender og trusler. Deltakerne fra EFE har holdt to presentasjoner i løpet 2021: gjennomgang av spøringsverktøy av kryptovaluta og gjennomgang av aktuelle trender og trusler.

Deltakelse i OPS AT	
Rapporteringspliktige enheter fra finansnæringen	18
Offentlige myndigheter	5
Ikke-rapporteringspliktige enheter	2

Tabell 6: Deltakelse i OPS AT.

6.2. Kontaktforum

EFE møter på vegne av Økokrim i Kontaktforum for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering.

Kontaktforumet ble opprettet ved regjeringsbeslutning av oktober 2014. Kontaktforumets formål er å bidra til en enhetlig nasjonal bekjempelse av hvitvasking, terrorfinansiering og finansiering av spredning av masseødelegelsesvåpen (heretter MØV-finansiering) ved å sikre en koordinert innsats og god samhandling mellom etatene.

Kontaktforumet består av representanter for:

- Justis- og beredskapsdepartementet
- Finansdepartementet
- Utenriksdepartementet
- Finanstilsynet
- Politidirektoratet
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
- Riksadvokatembetet
- Skattedirektoratet
- Tolldirektoratet
- Økokrim

Kontaktforum ledes av Justis- og beredskapsdepartementet. Lederen for Norges delegasjon til Financial Action Task Force (FATF) deltar fast i møtene. Etter tema og behov, og minst én gang per år, skal representanter for følgende etater inviteres i møtene:

- Tilsynsrådet for advokatvirksomhet
- Lotteritilsynet
- Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningscenter (NTAES)
- Politihøgskolen

Øvrige departementer og etater inviteres etter behov, og representanter for de rapporteringspliktige møter som observatør ved relevante agendaposter.

Kontaktforumet har følgende hovedoppgaver i arbeidet med å bekjempe hvitvasking, terror- og MØV-finansiering:

- bidra til identifisering av nye trusler og sårbarheter ved formidling av trussel- og risikoinformasjon utarbeidet av de operative etatene
- samordne arbeidet med å utvikle strategier og tiltak for å møte trusler og redusere sårbarheter med særlig vekt på tverrgående fellestiltak
- samordne arbeidet med nødvendige oppdateringer av Norges nasjonale risikovurdering for hvitvasking og terrorfinansiering
- oppfordre til utvikling av rutiner for samarbeid mellom etatene og mellom etatene og privat sektor
- identifisere behov for å følge opp internasjonal regelverks- og normutvikling i Norge
- identifisere behov for forskning og strategisk analysearbeid på hvitvasking og terrorfinansiering

6.3. Tilsyn

Effektiv bekjempelse og forebygging av hvitvasking, finansiering av terror og masseødeleggelsesvåpen krever tett samarbeid mellom alle involverte myndigheter. Informasjonsdeling mellom EFE og den kompetente tilsynsmyndigheten er derfor avgjørende for at etatene oppfyller sine oppgaver og at nasjonale mål på området nås.

For å optimalisere samarbeidet skal Finanstilsynet og EFE ha faste halvårlige møter for å dele erfaringer og informasjon tilknyttet arbeidsområdet. I tillegg har EFE løpende kontakt med Finanstilsynet angående ulike problemstillinger og utfordringer som omhandler begge etater. I 2021 ble disse møtene gjennomført i januar og september. Møtene med Finanstilsynet i 2021 har blant annet omhandlet utarbeidelse av ny samarbeidsavtale, som var klar til å underskrives ved utgangen av 2021. Videre har EFE under året 2021 bistått med åtte temarapporter for tilsynet i forbindelse med deres tilsynsarbeid. EFE har også utarbeidet etterretningsrapporter og forslag til tilsynsobjekter.

I 2021 har EFE også jobbet med å utarbeide en samarbeidsavtale med Lotteritilsynet og Tilsynsrådet for advokatvirksomhet. Bakgrunnen for avtalene er å styrke samarbeidet og informasjonsflyten mellom EFE og de to tilsynene.

6.4. Kontrollmyndigheter

I den overordnede oppfølgingen av regjeringens handlingsplan mot hvitvasking og terrorfinansiering er det en klar forventning om god og tett samhandling mellom alle aktørene også på offentlig side.

For å imøtekomme dette og for å styrke EFE og Økokrims samarbeid med Skatteetaten samt å sikre god informasjonsutveksling mellom etatene, er det høsten 2021 etablert en ordning med en hospitant fra Skatteetaten til EFE. Vi håper erfaringene fra dette prosjektet også vil gi nyttig kunnskap opp imot samarbeid og samarbeidsformer også med andre kontroll og tilsynsorganer.

I tillegg til dette gjennomføres det gjennom året flere møter mellom etterretningsavdelingen hos skattemyndighetene, EFE og etterretningsfunksjonen ved Økokrim.

7. Internasjonalt samarbeid

7.1. FATF

FATF (Financial Action Task Force) er en selvstendig internasjonal organisasjon som ble etablert av G7-landene i 1989. FATF har en ledende rolle i det internasjonale arbeidet for å bekjempe hvitvasking, terror- og MØV-finansiering. FATF lager den internasjonale standarden «FATF Forty Recommendations». Store deler av EUs og vårt eget nasjonale regelverk kom først til uttrykk gjennom FATFs standard.

Til tross for pandemien har FATF fortsatt å holde et høyt fokus på bekjempelse av hvitvasking og finansiering av terror. De fleste av de faste møtene i 2021 har vært holdt digitalt. FATF har gjennomført flere landevalueringer i 2021, og det har vært mulig å gjennomføre noen av disse ved fysiske landbesøk og en kombinasjon av fysiske besøk og digitale møter.

FATF har i samarbeid med Egmont Group of Financial Intelligence Units publisert en rapport som analyserer muligheter og utfordringer i forbindelse med ny teknologi: «Digital Transformation of AML/CFT for Operational Agencies». Det er også utgitt en oppdatert «Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers».

Det har også blitt publisert en rapport om hvitvasking fra miljøkriminalitet; «Money Laundering from Environmental Crime». Konklusjonen i denne er at mange land ikke fullt ut vurderer risikoen fra denne typen kriminalitet som en del av sine nasjonale risikovurderinger for hvitvasking og finansiering av terror. Det anslås at opp mot USD 281 milliarder hvitvaskes innenfor denne sektoren hvert år, ofte gjennom stråselkaper og handelsbasert hvitvasking. Norge deltok i prosjektgruppen som utarbeidet rapporten, med representanter fra EFE, Økokrims Miljøkrimteam og Klima- og miljødepartementet.

FATF igangsatte også et nytt prosjekt om Antikviteter og andre kulturobjekter som redskap for hvitvasking og terrorfinansiering: Antiquities and other Cultural Objects as a tool for ML/TF). Norge deltar i dette prosjektet med representanter fra EFE, Økokrims Miljøkrimteam og Kultur- og likestillingsdepartementet. Etter planen skal dette arbeidet ferdigstilles i 2022.

På området terrorfinansiering ble det publisert en rapport om finansiering av terror motivert av høyreekstremisme.

En representant fra EFE deltar i FATFs evaluering av Tysklands innsats mot hvitvasking og finansiering av terror. Landrapporten skal diskuteres og ferdigstilles på FATFs plenumsmøte i juni 2022.

FATF

- FATF ble stiftet i 1989
- Norge ble medlem i 1991
- 39 medlemmer
- Selvstendig internasjonal organisasjon
- Bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering
- Lager de internasjonale standardene «FATF Forty Recommendations»
- Evaluerer medlemslandenes hvitvaskingsregimer

7.2. EGMONT Group of FIUs

Egmont Group of Financial Intelligence Units (Egmont Group) er en internasjonal sammenslutning som består av 167 FIUs verden over. I tillegg har flere internasjonale organisasjoner observatørstatus. FIU-ene i Egmont Group deler kompetanse og finansiell etterretning, blant annet gjennom en kryptert og lukket informasjonskanal. Formålet er å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering og tilknyttet kriminalitet. EFE er Norges FIU og har deltatt i samarbeidet siden 1993. Deltagerne i Egmont Group of FIUs skal jobbe for målene som er fastsatt i Egmont Groups Charter og Principles for Information Exchange. Dette pålegger samarbeid og deling av informasjon med de øvrige FIU-er i Egmont Group. Videre er man pliktig til å delta i Egmont Group sine møter og aktiviteter.

Nasjonal promotering av internasjonal informasjonsutveksling

EFE holdt høsten 2021 en faglunsj som ble sendt digitalt, der Økokrim og økoteamene i politidistriktene var inviterte. I denne faglunsjen ble det informert om internasjonal informasjonsdeling via Egmont-samarbeidet som et effektivt virkemiddel for å innhente informasjon.

I tillegg bruker EFE Politihøgskolens podcast om internasjonal informasjonsutveksling som et middel for å informere om mulighetene for internasjonal informasjonsdeling.

Internasjonal møtevirksomhet

På grunn av covid-19 har internasjonale møter mellom FIU-ene vært avholdt digitalt i 2021. EFE har deltatt på møter i Egmont Group i februar, juni, juli, september og desember. EFE har hatt en representant som leder for en av de fire arbeidsgruppene i Egmont Group (Policy and Procedures Working Group) og har også sittet i Egmont Committee, som er styret i Egmont Group. Policy and Procedures Working Group har ferdigstilt flere viktige prosjekter i 2021. Blant annet rapporter om Addressing Impediments to Information Exchange Between FIUs (som tar for seg hvordan man mest mulig effektivt kan dele informasjon) og Glossary for Key Egmont Group Terminology som fastsetter definisjoner av de mest brukte begrep innen hvitvasking og terrorfinansiering.

Internasjonale prosjekter

EFE har startet et samarbeidprosjekt med FIU Danmark og FIU Sverige høsten 2021. Det har vært møtevirksomhet i København og digitalt. Det forventes at prosjektet ferdigstilles i løpet av 2022.

Forespørsler og deling av informasjon med andre FIU-er

I 2021 har EFE hatt utveksling med totalt 60 forskjellige FIU-er i en eller annen form. I 2021 sendte EFE 194 forespørsler om informasjon til andre lands FIU-enheter. Innen utgangen av 2021 har EFE mottatt svar på 182 av disse. I samme periode mottok EFE 68 forespørsler om informasjon fra andre lands FIU-enheter.

Det store antall mottatte meldinger skyldes i hovedsak automatisk genererte forsendelser av informasjon fra europeiske FIU-er. Disse utgjorde totalt 3135 meldinger.

Det kan ellers bemerkes at antall forespørsler sendt av norsk politi har økt med 177%. Dette skyldes trolig økt informasjon om mulighetene for å innhente informasjon gjennom Egmont-samarbeidet. Det er også en betydelig økning i antall svar, men det er en naturlig følge av økt antall sendte forespørsler.

7.3. EU FIUs Platform

I 2006 etablerte EU-kommisjonen EU FIU Platform med sikte på å tilrettelegge utveksling av informasjon mellom europeiske FIU-er og å fremme samarbeid. Løsningen er et desentralisert datanettverk som støtter FIU-er i EU og Norge i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering. Alle 28 FIU-er i EU og den norske FIU-en (EFE) er koblet til plattformen. Hovedformålet er økt og sikker informasjonsutveksling mellom de europeiske FIU-ene. Gjennom løsningen utveksles det forespørsler, grensekryssende informasjon og kryssjekking av objekter. Løsningen driftes av «Generaldirektoratet for finansiell stabilitet, finansielle tjenester og kapitalmarkedsunion» (DG FISMA) i Europakommisjonen.

8. Veiledning, oppfølging og kommunikasjon

EFE er et kompetansesenter for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering og har som følge av dette en rekke aktiviteter for å øke kunnskapen om og bruken av finansiell etterretning. I den forbindelse har EFE deltatt på flere seminarer og konferanser og holdt foredrag om finansiell etterretning for ulike rapporteringspliktige. Dette gjelder både en-til-en-møter og deltakelse på større konferanser, eksempelvis fagseminarer i regi av Finans Norge. I tillegg har EFE holdt innlegg for særorganer i politiet, høyskoler og kontrollmyndigheter.

EFE ønsker, og har som mål, å være lett tilgjengelig for de rapporteringspliktige, og compliance-funksjonen ved enheten har daglig både muntlig og skriftlig kontakt med en rekke ulike rapporteringspliktige. Henvendelsene skjer primært via vår egen telefontjeneste eller på e-post. I 2021 mottok EFE omkring 800 telefonhenvendelser via enhetens direkte telefontjeneste. Vi ser at informasjons- og veiledningsbehovet er stort og av varierende art. Hovedsakelig blir vi kontaktet av rapporteringspliktige som trenger veiledning i forbindelse med usikkerhet mht. innholdet av undersøkelses- og rapporteringsplikten. Vi har også lagt ut informasjon og veiledning om dette på våre hjemmesider, og mange vil ha nytte av å gå igjennom det materialet vi har lagt ut der. I en del tilfeller oppstår det også feil under rapporteringen, eller rapporten(e) har mangler som vi ønsker at de rapporteringspliktige skal rette. I 2021 hadde vi kontakt og kommunikasjon med i alt 59 ulike rapporteringspliktige for å følge opp slike forhold.

En av de viktigste arrangementene for EFE i 2021 var Hvitvaskingskonferansen som ble avholdt i november i samarbeid med Finans Norge og Finanstilsynet. Grunnet covid-19 restriksjoner ble konferansen avholdt i Deichman Bjørvika med digital live-sending. Konferansen hadde i overkant av 700 deltakere og hadde bred deltakelse fra både rapporteringspliktige og aktører på kontrolliden. Hvitvaskingskonferansen regnes som det viktigste forumet for utveksling av kunnskap og kontaktbygging mellom myndigheter og rapporteringspliktige. Årets konferanse hadde tittelen «*En verden i endring*», og tok opp temaer og problemstillinger knyttet til bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering i lys av dette. Den nylige lanserte EU-pakken ble også et tema, en pakke som vil innebære skjerpede tiltak på området.

Utover deltakelser på seminarer og konferanser, har kommunikasjon via hjemmesiden og sosiale medier vært essensielt. Andre og tredje kvartal publiserte EFE informasjon om Black Wallet-prosjektet¹⁰ samt relevante publikasjoner fra FATF og annet relevant info. En særdeles viktig publisering var tilknyttet rutinebeskrivelse for stansing av transaksjoner. Kommunikasjonen vedrørende rutinebeskrivelsen har, slik vi oppfatter det, styrket samarbeidet og effektiviteten mellom EFE og de rapporteringspliktige knyttet til stansing av transaksjoner. Hjemmesiden okokrim.no blir ansett som en viktig kommunikasjonskanal til de rapporteringspliktige der EFE distribuerer og deler informasjon om nyheter, veiledninger, indikatorlister o.l.

EFE utarbeidet i 2021 en informasjonspakke vedrørende virtuelle vekslings- og oppbevaringstjenester. Formålet med denne informasjonspakken er å bistå rapporteringspliktige med informasjon som kan være nyttig i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering. Informasjonspakken inneholdt blant annet en temarapport som har til hensikt å kartlegge trusler og sårbarheter rapporteringspliktige observerer, og et informasjonsskriv som omhandler opplysninger om sporingsmekanismer og sporingsverktøy for kryptovaluta. Informasjonspakken ble formidlet til bransjeorganisasjoner og rapporteringspliktige enheter registrert i EFE sitt kontaktregister.

Utviklingen av et nytt og forbedret Altinn-skjema har vært en sentral prioritering for EFE de siste årene. Målet er å styrke samarbeidet med rapporteringspliktige i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering. Vi jobber for at et

¹⁰ Indikatorlister utarbeidet av svenske og finske FIU-er som synliggjør risikoer knyttet til fintech industrien og skiller mellom trusler, sårbarheter og røde flagg.

nytt rapporteringsskjema skal bli mer dynamisk og gi bedre og mer presis informasjon. Det nye skjemaet vil også i større grad være tilpasset de ulike grupper rapporteringspliktige og gjeldende regelverk. Flere rapporteringspliktige har bistått med gode tilbakemeldinger for utvikling av tjenesten. For EFE vil et nytt skjema kunne effektivisere utnyttelse av data for operative analyser som kan formidles til relevante aktører, samt utarbeidelse av produkter knyttet til strategiske analyser (statistikk, trendrapporter o.l.). Prosjektet er et samarbeid med et konsulentselskap og Politiets IKT-tjenester.

Forventet lanseringsdato for nytt Altinn-skjema er imidlertid blitt utsatt. Lanseringen av nytt Altinn-skjema var avhengig av utfallet av Schrems II-avgjørelsen¹¹. I påvente av dommen har EFE vurdert at det likevel har vært hensiktsmessig fortsette arbeidet med et nytt Altinn-skjema, noe som vil bidra med å redusere forsinkelsen. Videre avklaring knyttet til lansering, vil bli kommunisert ut til rapporteringspliktige når lanseringsdato er fastsatt. Mer informasjon om Schrems II finnes her: <https://www.altinndigital.no/nytt-i-altinn/oppfolging-av-schrems-ii-i-digitaliseringsdirektoratet-og-altinn/>

¹¹ EU-domstolen avsa 16. juli 2020 en prinsipiell avgjørelse om overføring av personopplysninger til USA. Avgjørelsen kalles «Schrems II» etter den østerrikske personvernaktivisten Max Schrems som klaget til det irske datatilsynet for å stoppe overføringen av personopplysninger mellom Facebook Irland og Facebook Inc. i USA. Han begrunnet dette med at personopplysningene hans ikke var godt nok beskyttet i USA.

